

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

**BABALARIN EVLİLİK UYUMLARI İLE BABA-BEBEK BAĞLANMA
DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RÜMEYSA NUR TONGUZ

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

MERSİN
MAYIS-2022

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

BABALARIN EVLİLİK UYUMLARI İLE BABA-BEBEK BAĞLANMA DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RÜMEYSA NUR TONGUZ
ORCID ID: 0000-0003-3656-1988

DANIŞMAN
PROF. DR. DUYGU VEFİKULUÇAY YILMAZ

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

MERSİN
MAYIS-2022

ETİK BEYAN

Mersin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak kullandığımı,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü Mersin Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
- Tezin tüm telif haklarını Mersin Üniversitesi'ne devrettiğimi

beyan ederim.

ETHICAL DECLARATION

This thesis is prepared in accordance with the rules specified in Mersin University Graduate Education Regulation and I declare to comply with the following conditions:

- I have obtained all the information and the documents of the thesis in accordance with the academic rules.
- I presented all the visual, auditory and written informations and results in accordance with scientific ethics.
- I refer in accordance with the norms of scientific Works about the case of exploitation of others' works.
- I used all of the referred works as the references.
- I did not do any tampering in the used data.
- I did not present any part of this thesis as an another thesis at Mersin University or another university.
- I transfer all copyrights of this thesis to the Mersin University.

12 Mayıs 2022 / 12 May 2022

Rümeysa Nur TONGUZ

ÖZET

BABALARIN EVLİLİK UYUMLARI İLE BABA-BEBEK BAĞLANMA DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bu araştırma, babaların evlilik uyumlarının baba-bebek bağlanma düzeyleri üzerine etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı nitelikte olan bu araştırmaya, 6-12 aylık bebeği olan 109 baba alınmıştır. Araştırmanın verileri online platformda, Kişisel Bilgi Formu, Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Evlilikte Uyum Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde frekans tanımlayıcı istatistikler, Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis H testi, Student's t testi, One Way ANOVA ve çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey testi, Bonferroni ve Spearman korelasyon testleri kullanılmıştır. $p<0.05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Babaların Evlilikte Uyum Ölçeği puan ortalamasının ise 43.55 ± 9.09 olduğu saptanmıştır. Babaların sadece eşlerinin çalışma durumu ile Evlilikte Uyum Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Babaların Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği puan ortalaması 72.83 ± 10.80 , sabır ve hoşgörü alt boyutu puan ortalaması 33.45 ± 5.39 , etkileşimde zevk alt boyutu puan ortalaması 25.67 ± 5.02 ve sevgi ve gurur alt boyutu puan ortalaması 13.71 ± 1.75 olarak bulunmuştur. Babaların öğrenim düzeyi, sosyal güvence durumu, kendini baba olmaya hazır hissetme durumu, doğum sonrası dönemde bebeğinin bakımına katkıda bulunma durumu ve bebeği ile ilişkini algılama durumu ile Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Araştırmada Evlilikte Uyum Ölçeği ile Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve alt boyutlarından alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$). Araştırma sonucunda babaların evlilik uyumlarının ve baba bebek bağlanma düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu, evlilik uyumunun baba-bebek bağlanma düzeyini etkilemediği bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, kadın sağlığı hemşirelerinin babaları doğum öncesi ve sonrası süreçte dahil etmeleri, babaların evlilik uyumunu ve baba-bebek bağlanma düzeyini değerlendirmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Baba; Bebek; Bağlanma; Baba-Bebek Bağlanması; Evlilik Uyumu; Hemşirelik.

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN FATHERS' MARITAL ADJUSTMENT AND FATHER-BABY ATTACHMENT LEVELS

This study was conducted to evaluate the effect of **fathers'** marital adjustment on father-infant attachment levels. This descriptive study included 109 fathers with 6-12-month-old babies. The data of the study was collected on the online platform with Personal Information Form, Father-Baby Attachment Scale, and Marriage Adjustment Scale. Frequency descriptive statistics, Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallis H test, Student's t-test, One Way ANOVA and multiple comparisons test Tukey test, Bonferroni and Spearman correlation tests were used in the analysis of the data. $p < 0.05$ was considered statistically significant. The mean score of the Fathers' Marriage Adjustment Scale was found to be 43.55 ± 9.09 . It was found that there was a statistically significant difference between the employment status of only the spouses of the fathers and the Marriage Adjustment Scale mean score ($p < 0.05$). Fathers' Father-Baby Attachment Scale means the score was 72.83 ± 10.80 , patience and tolerance sub-dimension mean 33.45 ± 5.39 , pleasure in interaction mean score was 25.67 ± 5.02 , and love and pride sub-dimension mean score was 13.71 ± 1.75 . It was found that there was a statistically significant difference between the education level of the fathers, social security status, feeling ready to be a father, contributing to the care of the baby, relationship status with the baby in general, and the total mean score of the Marriage Adjustment Scale with the caregiver during childhood ($p < 0.05$). In the study, it was determined that there was no significant relationship between the scores obtained from the Marriage Adjustment Scale and the Father-Infant Attachment Scale and its sub-dimensions ($p > 0.05$). As a result of the research, it was found that the marital adjustment and father-infant attachment levels of the fathers were high, and marital adjustment did not affect the father-infant attachment level. In line with the results obtained, it is recommended that nurses consider the father in the postpartum care process and include him in the prenatal and postnatal process, and fathers evaluate the level of father-infant attachment and marital adjustment.

Keywords: Father; Baby; Attachment; Father-Infant Attachment; Marital Adjustment; Nursing.

TEŞEKKÜR

Akademik ve mesleki katkılarıyla uzmanlık sürecimde her zaman elinden geldiğince yanımda olan değerli vaktini bana ayıran, insanı ve kendimi anlama yolumda rehberlik eden hocam ve danışmanım Sayın Prof. Dr. Duygu VEFİKULUÇAY YILMAZ'a;

Tez çalışmamda değerli katkılarını esirgemeyen Arş. Gör. Dr. Ahu AKSOY CAN'a;

Tez yazma yolculuğum sırasında, yolun sonundaki ışığı göremediğim, diğer yolları kaybettiğim zamanlar oldu. Karanlıkta açmaya çalıştığım yolumda yanımda olup inancımı tazeleyerek tezime katkı sağlayan birlikte çalışmaktan büyük keyif aldığım arkadaşlarım Uzm. Hem. Ali Mirza DİNÇER ve Hem. Mehmet Ali BOZKURT'a;

Lisans ve yüksek lisans sürecimde pozitif bakış açısını örnek aldığım, yaşadığım zorluklarda mesafeleri önemsiz kılarak desteğini her zaman hissettiğim, zorlandığım zamanlarda yoğun çalışma temposunda bana vakit ayırarak engin bilgilerini ve tecrübelerini benimle paylaşan, her zaman motivasyonumu taze tutmamı kolaylaştıran ve en önemlisi bu zorlu yüksek lisans sürecimde gücümün yetmediği yerde gücüm, elimin uzanamadığı yerde elim olan manevi abim Dr. Öğr. Üyesi Özgür Osman DEMİR'e;

Üzerimde sonsuz emeği ve fedakârlıkları bulunan, çözüm odaklı bakışı ile her zorlukta bir kolaylık olduğunu kulağıma fısıldayan, mücadeleci ruhunu aldığım, kıymetli annem Nur TONGUZ'a, evladı olmaktan hep onur duyduğum, tez konumun tohumunu ruhumu atan babam Ali TONGUZ'a, neşesi, sohbeti ve manevi desteği ile biricik kız kardeşim, dünyam Beyza TONGUZ'a;

Hayatın anlamını sorgulamamı ve fark etmemi sağlayan hastalarım;

Ayrıca bu araştırmanın var olmasına katkıda bulunan tüm anne ve babalara, onların tatlı bebeklerine;

Sonsuz TEŞEKKÜRLER...

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	i
ONAY	ii
ETİK BEYAN	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	Vi
İÇİNDEKİLER	Vii
TABLolar DİZİNİ	Viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
KISALTMALAR ve SİMGELER	xi
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK ARAŞTIRMALARI	3
2.1. Bağlanma Kavramı ve Kuramı	3
2.2. Bağlanmanın Psikopatolojisi	4
2.3. Bağlanma Stilleri	4
2.3.1 Bebeklik ve Çocukluk Dönemi Bağlanma Stilleri	4
2.3.1.1. Güvenli Bağlanan Bebekler	5
2.3.1.2 Güvensiz- Kaçınmacı Bebekler	5
2.3.1.3. Güvensiz- Kaygılı Bebekler	6
2.4. Bebek-Ebeveyn Bağlanması	6
2.4.1. Anne Bebek Bağlanması	7
2.4.2.. Baba Bebek Bağlanması	7
2.5. Bağlanmayı Etkileyen Faktörler	8
2.6. Evlilik ve Evlilik Uyumunun Tanımı ve Kapsamı	9
2.7. Evlilik Uyum ve Baba Bebek Bağlanması Arasındaki İlişki	11
2.8. Baba Bebek Bağlanmasında Hemşirenin Sorumlulukları	11
3. MATERYAL ve YÖNTEM	13
3.1. Araştırmanın Şekli	13
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri	13
3.3. Araştırmanın Bağımlı Bağımsız Değişkenleri	13
3.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	13
3.5. Verilerin Toplanması	14
3.5.1. Veri Toplama Araçlarının Hazırlanması	14
	vii

	Sayfa
3.5.1.1. Kişisel Bilgi Formu	14
3.5.1.2. Evlilikte Uyum Ölçeği	14
3.5.1.3. Baba Bebek Bağlanma Ölçeği	15
3.6. Veri Toplama Araçlarının Ön Uygulaması	15
3.7. Araştırmanın Etik Boyutu	16
3.8. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması	16
3.9. Verilerin Değerlendirilmesi	16
3.10. Araştırmanın Sınırlılıkları	17
3.11. Araştırmanın Zaman Çizelgesi	Hata! Yer işareti tanımla 17
4. BULGULAR	18
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	41
KAYNAKLAR	48
EKLER	56
ÖZGEÇMİŞ	68

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 4.1. Babaların Bazı Sosyodemografik Özellikleri	23
Tablo 4.2. Bebeklerin Yaşlarına ve Cinsiyetlerine İlişkin Özellikler	24
Tablo 4.3. Babaların Bebekleri ile Olan İlişkilerine Yönelik Özellikler	25
Tablo 4.4. Babaların Çocukluk Dönemine İlişkin Bazı Özellikleri	26
Tablo 4.5. Babaların Evlilikte Uyum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Dağılımı	27
Tablo 4.6. Babaların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Evlilikte Uyum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı	28
Tablo 4.7. Babaların Yaşları, Evlilik Yılları ve Bebeklerinin Yaşları ile Evlilikte Uyum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişki	90
Tablo 4.8. Babaların Bebeklerinin Cinsiyeti ve Bebekleri ile Olan İlişkilerine Yönelik Özelliklerine Göre Evlilikte Uyum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı	88
Tablo 4.9. Babaların Çocukluk Dönemine İlişkin Özelliklerine Göre Evlilikte Uyum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı	29
Tablo 4.10. Babaların Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Dağılımı	
Tablo 4.11. Babaların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Dağılımı	
Tablo 4.12. Babaların Yaşları, Evlilik Yılları ve Bebeklerinin Yaşları ile Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişki	30
Tablo 4.13. Babaların Bebeklerinin Cinsiyeti ve Bebekleri ile Olan İlişkilerine Yönelik Özelliklerine Göre Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Dağılımı	31
Tablo 4.14. Babaların Çocukluk Dönemine İlişkin Özelliklerine Göre Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Dağılımı	32
Tablo 4.15. Babaların Evlilikte Uyum Ölçeği ile Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişki	37

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Çizelge 1. Araştırmanın Zaman Çizelgesi	3

KISALTMALAR ve SİMGELER

Kısaltma/Simgesi	Tanım
B-BBÖ	Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği
EUÖ	Evlilikte Uyum Ölçeği
N	Sayı
$\bar{X} \pm SS$	Ortalama $\pm$ Standart Sapma
Min-Max	Minimum-Maksimum
IQR	Interquartile Range (Çeyreklikler Arası Genişlik)

1. GİRİŞ

Bağlanma; bebek ile bakım veren birey arasında gelişen, tutarlılığı ve devamlılığı olan duygusal bağdır [1,2]. Buna ek olarak bağlanma kavramı, bebeğin kendisini tehlikelerden koruyan ve güvenliğini sağlayan birey ile özel bir bağ kurması ve bu bağın devamlılığını sağlama eğilimi olarak da tanımlanmaktadır [3,4]. Bowlby, bağlanmanın temellerinin bebeklik ve çocukluk dönemlerinde atıldığını ve bakım veren birey ile bebek arasındaki erken sosyal etkileşimin varlığının, bebeğin bilişsel ve sosyo-duygusal gelişimini etkilediğini belirtmektedir [5,6]. Bu etkileşim ile bebeğin gelecekteki yaşamında; sosyal, ailevi ve duygusal ilişkileri olumlu ya da olumsuz yönde etkilenebilmektedir [7]. Bu etkileşimin bir diğer sonucu bağlanma ise davranıştır. Bağlanma davranışı ile bebek güvenliğini ve yaşamını sürdürmek için gerekli fiziksel ve zihinsel korunma yöntemleri geliştirir. Bu durum bağlanma davranışının önemini ve yararlılığını göstermektedir [8].

İnsanın yaşam sürecindeki bazı deneyimleri diğerlerine göre daha önemlidir. Bir erkek için baba olmak bir kadın içinse anne olmak eşsiz ve özel bir deneyimdir [9]. Bu deneyim çerçevesinde Bowlby, ileri yaşam döneminde bebeğin gelişimi için baba bebek bağlanmasını anne bebek bağlanması kadar etkili ve önemli olduğunu belirtmiştir [10]. Babanın bebeği ile olumlu ilişki içerisinde olması, bakımına katılması, oyun oynaması güvenli bağlanmayı desteklemektedir [11,12]. Baba bebek arasındaki bağlanma bebeğin kişisel, duygusal, zihinsel ve cinsel gelişiminde önemli rol oynamaktadır [13-18].

Baba ile bebek arasında bağlanmanın gelişebilmesi için babanın ilk bir yıl içerisinde bebeğin bakımına katılması ve bu konuda sorumluluk üstlenmesi gerekmektedir [3,19]. Literatürde baba-bebek bağlanmasının ele alındığı çalışmalara bakıldığında; baba ve bebeğin birlikte zaman geçirmesinin etkileşimden zevk alma ve iletişimi güçlendirme açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır. Özellikle babaları ile aralarında güvenli bağlanma oluşan bebeklerin gelecekte sosyal ilişkiler bağlamında daha becerikli, daha mutlu, daha özgün, özgüveni daha yüksek ve araştırmacı kimliğe sahip çocuklar oldukları belirtilmektedir [16-18].

Anne-bebek bağlanmasında olduğu gibi fetüsün ilk oluşumundan başlayan ve doğum sonrası dönemde de devam eden baba-bebek bağlanması pek çok faktörden etkilenebilmektedir [7]. Özellikle toplumsal cinsiyet bakış açısı nedeniyle erkeklerin evin reisi, toplumsal yaşamın yöneticisi olarak görülüp, erkeklere otoriter ve baskıcı bir rol biçilmesi bebek bakımının yalnızca kadına ait bir sorumluluk olarak görülmesine, erkeğin gebelik ve doğum sonu dönemin dışında kalmasına yol açmaktadır [20]. Yapılan bir çalışmada baba- bebek bağlanması bebeğin cinsiyeti, babanın yaptığı işten/maaşından memnun olup olmaması, öğrenim durumu ve eşinin çalışma durumu gibi faktörlerden etkilendiği belirtilmektedir [21]. Bunun yanında baba-bebek bağlanmasının ele alındığı başka çalışmalarda babanın psikolojik hali, algıladığı sosyal destek,

gebeliğin planlanmış olma durumu ve babanın bebeğin bakımına katılmasının baba-bebek bağlanmasını etkilediği vurgulanmaktadır [22-30]. Ayrıca bebeği ile bağlanma düzeyi yüksek olan babanın eşine destek olduğunu, eşler arası iletişimin güçlendiğini, annenin uyku kalitesinin artarak emzirme öz-yeterliliğinin yükseldiğini, annenin süt salınımının arttığını gösteren çalışmalar mevcuttur [17,19].

Ebeveynlerin karşılıklı sevgi, saygı ve güvene dayalı ilişki içerisinde olması, birbirlerine karşı olan sorumluluklarını yerine getirmesi, güveni sarsacak bir eylemde bulunmaması, evliliklerinden doyum almaları ve bebeklerine karşı bağlanmalarıyla doğrudan bağlantılıdır [29]. Baba-bebek arasında paylaşım artıkça, baba bu rolden daha fazla doyum almaya başlayarak baba-bebek arasındaki bağlanma artmaktadır. Ayrıca babanın girdiği bu rol ve eşine verdiği destek annenin ebeveynliğini olumlu yönde etkilemekte ve bunun yanı sıra evlilik uyumunun da bu süreçteki ilişkiden etkilenmektedir [30,31].

Görüldüğü gibi ebeveynler arasındaki iletişim şekli baba bebek bağlanmasını etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Ebeveynlerin evlilik ilişkilerindeki gerginlik baba-bebek arasındaki ilişkiyi de olumsuz yönde etkilemektedir [32]. Bu bağlamda evlilik uyumu ile baba-bebek bağlanma düzeyi arasındaki ilişki ortaya konularak bu iki unsurun ilişkisine ve önemine dikkat çekilmesi düşünülmüştür. Literatürde bireylerin evlilik uyumlarını ve babaların baba-bebek bağlanma düzeylerini inceleyen çalışmaların olduğu görülmektedir. Ancak evlilik uyumu ile baba-bebek bağlanması arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar ise sınırlı sayıdadır [27-30]. Bu araştırma, babaların evlilik uyumları ile baba-bebek bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma soruları;

- Babaların evlilik uyumları nasıldır?
- Babaların baba- bebek bağlanma düzeyleri nedir?
- Babaların evlilik uyumlarını ve baba- bebek bağlanma düzeylerini etkileyen faktörler nelerdir?
- Babaların evlilik uyumları ile baba bebek bağlanma düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

2. KAYNAK ARAŞTIRMALARI

2.1. Bağlanma Kavramı ve Kuramı

Bağlanma, bebek ile anne, baba ya da bakım veren birey arasında gelişen, tutarlılığı ve devamlılığı olan duygusal bağ olarak tanımlanmaktadır [33,34]. Buna ek olarak bağlanma kavramı, bebeğin kendisini tehlikelerden koruyan ve güvenliğini sağlayan birey ile duygusal bir bağ kurması ve bu bağın devamlılığını sağlama eğilimi olarak da açıklanmaktadır. [3,4,34]. Bağlanmanın oluşumu intrauterin dönemde başlar, yaşam boyu devam eder ve zaman içerisinde değişikliğe uğrayabilir [35,36]. Bağlanma kuramcılarına göre bağlanma, bebeklik döneminde güvenli veya güvensiz bağlanma olarak biçimlendikten sonra çok az değişkenliğe uğramaktadır. [37,38].

Bağlanma kuramı, bireyin yaşamı süresince değer verdiği insanlara duygusal bağ kurma nedenlerini açıklığa kavuşturan bir yaklaşımdır [39-40]. Bağlanma kuramı, John Bowlby ve Mary Ainsworth'un ortak çalışmalarıyla geliştirilmiştir. Çalışmalarına 1950'li yıllarda başlayan Bowlby, "bağlanma" terimini iki insan arasındaki güçlü duygusal bağ olarak tanımlamış, başlangıçta yalnızca anne üzerinde dursa da genel perspektifte ebeveyn-bebek bağlanmasının açıklanmasına yardımcı olmuştur. Bowlby bağlanma kuramının temel yapı taşlarının oluştururken, Ainsworth ise Bowlby'nin fikirlerini test etmiş ve teorisinin ilerlemesine yardımcı olmuştur [33,38,41].

Bowlby, bağlanma kuramını farklı zaman dilimleri içerisinde bebeklerin onlara bakım veren kişiden ayrıldığı süredeki davranışlarını gözlemleyerek geliştirmiştir. Bowlby, bağlanmayı yetersiz/patolojik anne-baba olmayı özellikle ilgi ve kontrol/koruma boyutlarıyla ilişkilendirmiştir. İlgi bu boyutta; yetersiz bakım verme, bebeğin gereksinimlerini karşılamama, çocuğu küçümseme, eleştirme ya da reddetmeyi içermektedir. Kontrol ise aşırı koruma, bağımsızlığı desteklememe ya da aşırı kontrol etme olarak tanımlanmıştır [42].

Bowlby'e göre bağlanmanın bebek için üç işlevi vardır. Bunların birincisi bebeğin tehdit oluşturacak bir olay algıladığında güvenli bağlandığı birey ile birlikte olmak istemesi, yakınlığını koruma işlevini ifade eder. İkincisi bebek için kendisine rahatlık duygusu hissettiren kişi ile olan yakınlığı ise güvenli sığınak işlevine işaret eder. Üçüncüsü bebeğin çevreyi araştırma, keşfetme, gibi davranışlar gösterdiğinde bağlandığı bireye güvenle geri dönebilecek bir yer olarak bilmesi de güvenli üs işlevini belirtir. Bu üç temel işlev, bağlandığı kişiyi diğer kişilerden ve bağlanma ilişkisini de diğer ilişkilerden ayıran özelliklerdir. Bowlby, bağlanma gereksiniminin yeterli düzeyde karşılanmadığı durumda, çocukta oluşan öz benlik algısında patoloji gelişebileceğini öne sürer [38,43]

2.2. Bağlanmanın Psikopatolojisi

Aile, yaşam boyunca bireyin hayatında önemli bir yere sahiptir. Bebeklik döneminde anne ve baba ile kurulan iyi bir ilişkinin ergen ve yetişkin ruh sağlığında belirleyici bir rol oynadığı belirtilmiştir [44]. Bowlby'nin çalışmalarından başlanarak günümüz literatürüne bakıldığında güvensiz bağlanma biçimi ileri yaşam dönemlerinde psikopatolojinin belirleyicisi olarak görülürken, güvenli bağlanma sağlıklı süreçleri düşündürmüştür [3,16,24].

Bireyin çevresiyle kurmuş olduğu iletişimin temelini yaşamın ilk dönemlerinde oluşan ve süreklilik gösteren bağlanma biçimi oluşturur. Bağlanma stillerinin klinik görünümleri farklı olabilir. Bağlanma kuramcılarına göre süt çocukluğu döneminde belirlenen bağlanma örüntüsünün seyri ileri yaşam döneminde çok az değişkenlik gösterir [24,45].

Ergenlik dönemi temel alınarak yapılan çalışmalarda, bağlanma kaygısı yüksek bireylerin terk edilme duygusu, depresyon yatkınlığı gibi psikopatolojilerin yaygın olduğu görülmüştür [45]. Doğanın özgün modeli güvenli bağlanmadır. Güvensiz bağlanma biçimlerinden biri olan kaygılı bağlanma anksiyete bozuklukları, depresif bozukluklar ve dissosiyatif bozukluklar gözlenmektedir [16,42].

Beş yaşın altındaki çocuklarda tanımlanmış olan ilk bağlanma bozukluğu “tepkiyel bağlanma bozukluğudur”. Bağlanma figürünün sık değişmesi, bakım veren kişinin tutarsız tavırlar sergilemesi böyle bir sorunun olmasına sebep olabilir. Bu durum bireyler ilerideki ilişkilerinde etkileşimi başlatma, sürdürme ve cevap vermede sorun yaşamasına sebebiyet [16,35]. Kişiliğin duygusal, bilişsel ve sosyal gelişimi için güvenli bağlanma şarttır. Bağlanmanın güvensiz olması çocuğun araştırma ve keşfetme davranışını olumsuz etkileyerek, zihinsel işlevlerin gelişiminde azalma, içe kapanık ve çekimser davranış, kalıcı dil bozuklukları ve beslenme bozuklukları görülmesine neden olabilmektedir [24, 42,46].

Anne-babası olmayan ve devlet tarafından yetiştirilen çocuklarda bağlanma bozuklukları ortaya çıkmaktadır. Bu çocuklar sonradan evlat edinilse bile düzelmeyen bağlanma örüntüleri oluşmuştur [29,47]. Ramchandani'nin (2013) çalışmasında, 192 ailede baba-bebek etkileşimini incelemiş ve erken çocukluk döneminde oluşan davranış problemlerinin baba-bebek etkileşimi ile ilgili olduğunu belirtmiştir. Antisosyal davranış gösteren ve depresyonda olan babaların çocuklarında davranış problemleri olduğunu bulmuştur [48].

2.3. Bağlanma Stilleri

2.3.1. Bebeklik ve Çocukluk Döneminde Bağlanma Stilleri

Bebek bağlanma göstergesi olarak ağlama, gülümseme, arama ve emme gibi refleksif davranışlar gösterir. Kurama göre bu bağlanma davranışları, bebekliğin erken dönemlerinde görülmeye başlar. Bağlanma davranışlarının yoğunluğu, durumsal koşullar tarafından azaltılabilir ya da artırılabilir. Ancak bağlanma bir kere gerçekleştiğinde, bağlanma davranışı gözlenmese bile bağlanmanın söndüğü sonucuna varılamaz [49]. Ainsworth ve ark. (1978), gandalı anneler ve bebekleri üzerinde "Yabancı durum" olarak bilinen deneysel bir metod geliştirmişler ve üç tipik bağlanma modeli betimlemişlerdir; bunlar, güvenli bağlanan bebekler, güvensiz-kaçıncı bağlanan bebekler ve güvensiz kaygılı bağlanan bebeklerdir [50-52].

2.3.1.1. Güvenli Bağlanan Bebekler

Ainsworth deneyinde güvenli bağlanan bebekler, gözlemlendiğinde anneden ayrıldığı, ilk dakikalarında bebekler biraz huzursuzluk yaşamışlar, oyuna ara vermişler odada yabancı bir kişinin bulunmasından rahatsızlık duymamışlar ve anneyi özlediğini ifade eden tepkiler vermişlerdir. Anneleri odaya geri döndüğünde temastan kısa bir süre sonra sakinleşmiş ve oyunlarına tekrar dönmüşlerdir. Bebeklerde bu deney tekrarlandığında, anneden ayrı kaldıklarında ağladıkları gözlenmiştir. Bu bebeklerin anneleri ile arasındaki ilişkilerine bakıldığında, annelerin bebekleri ağladığında ve diğer huzursuzluk durumlarına karşı duyarlı oldukları ve hemen tepki gösterdikleri görülmüştür [52].

Çalışmalara göre güvenli bağlanma yaşayan bebekler ileri yaşam dönemlerinde kendine güvenen insanlarla kolay iletişim geçebilen, sosyalleşen uzun süreli ve derin ilişkiler kurabilen, olaylar karşın da daha esnek, dürüst davranışlar geliştiren bireyler olurlar. Bu bebekler, yaşadığı stresi, kısa sürede tanılar, yoğun stres yaşamazlar ve stres ile baş edebilir veya bunun için başkalarından destek alabilirler [52-54]. Bebeklik döneminde, anne-baba ya da bakım veren kişi çocuklara şefkatli ve hassas bir şekilde davrandıklarında çocuklar güvenli bağlanmaya daha meyilli olabilirler. [55]

2.3.1.2. Güvensiz Kaçıncı Bağlanan Bebekler

Ainsworth deneyinde güvensiz bağlanan bebekler gözlemlendiğinde anneleriyle beraber odaya alındıklarında oyuncakları keşfetmeye başlamış fakat bir süre sonra annesini görmezden gelmiştir. Anneleri odadan çıkınca bebekler yoğun bir huzursuzluk yaşamakta, yabancı kişiler ile iletişimi kurmamakta, anneye bir araya geldiklerinde ise çelişik davranışlar sergilemektedirler. Anne bakımları bazen zamanında yerine getirirken bazen ihmal ederek kesintiye uğratar. Bu bebeği annenin her zaman yanında olacağı düşüncesinden uzaklaştırır. Bebekler anneleri ayrılmadan önce endişelidirler ve anneleri gittiğinde oldukça üzgün olurlar. Bebekler çevreyi keşfetmek yerine, annelerine sıkıca sarılmakta ve birlikte olmak istemekte iken diğer taraftan da anneye karşı sinirlenip, öfke ve hırçınlık göstermektedirler[52].

Ainsworth (1978) güvensiz bağlanan bu bebeklerin davranışların sağlıksız olduğunu savunmuştur. Bu bebeklerin, annelerinin duyarsız, müdahaleci ve tutarsız oldukları gözlemlenmiştir [39,52]. Bu bağlanma stiline sahip bebekler, keşif yapma konusunda zayıftırlar ve huzurlu olmaları çok zordur. Bebekler ebeveyninden ayrıldığında sıkıntıya girer ve ebeveynin dönmesi ile kolayca sakinleşmezler. Güvensiz bağlanan bireyler ilerleyen dönemlerde eşlerinin onları sevmeyeceğini düşünebilirler ve biten ilişkiler ile aşırı tepki verebilirler bu tür bağlanma en az görüldür [51,56]. Araştırmalarda güvensiz bağlanma stili sahip kişilerde panik bozukluk, sosyal fobi, obsesif kompulsif bozukluk, travma sonrası stres bozukluğu ve kronik ağrı bozukluğunu gibi hastalıklar gözlemlendiği bulunmuştur. Aynı zamanda güvensiz bağlanan kadınların daha fazla sağlık kontrollerine gittikleri, fiziksel yakınmalarını daha sık olduğu belirlenmiştir [9,57].

2.3.3.3. Güvensiz Kaygılı Bağlanan Bebekler

Ainsworth deneyinde güvensiz kaygılı bağlanan bebek davranışları gözlemlendiğinde, bebek anneye güvenemez, onu güvenlik üssü gibi kullanamaz daha az keşfetme davranışı gösterir. Anneleri yokken kaygılı olmalarına karşın anneleri döndüğünde yine yatışmamışlar ve kızgınlık, direnç duyguları göstermişlerdir. Anne bebeğin bağlanma davranışlarına duyarsızdır. Bebeği reddedebilir ve ihtiyaçlarını karşılamada özensiz davranır. Bu bebeklerin annelerinin davranışları tutarsız olduğu görülmektedir. Bebeğe karşı bazen çok sıcak bazense çok ilgisiz tutum, çocuğun anneye ihtiyaç duyduğunda annenin ona yardım edip etmeyeceği konusunda çocukta kesin güven oluşturmamıştır. Muhtemelen bu anneler daha çok kendi ihtiyaçları ile meşgul olduklarından çocuklarına karşı müdahaleci ve tutarsız davranmaktadırlar. Büyük olasılıkla onlar, hala kendi kayıpları, travmaları, çözülmemiş bağlanma ilişkileri tarafından rahatsız edilmektedirler [51,52,55]. Anne bebeğine eğer güven temeli sağlayamamışsa ilişkilerinde güvenle bağlanma ve dünyaya olan keşfetmede gelişiminin ilerlemesi engellenmiş olur [51].

2.4. Bebek-Ebeveyn Bağlanması

Bebek ebeveyn bağlanması; bebeğin kendisini tehlikelerden koruyan ve güvenliğini sağlayan birey ile özel bir bağ kurması ve bu bağın devamlılığını sağlama eğilimi olarak tanımlanmaktadır [3,4]. Bebekler anne ve babalarıyla bağ kurmak için bazı bağlanma davranışları (emme, ağlama, gülme gibi) sergilemektedir. Anne ve babanın fiziksel ve psikolojik olarak var olmasının yanında, bebeğin bağlanma davranışlarını yorumlayarak bebeğinden kendisinin sorumlu olduğunu kabul etmesi esasına dayanır [51,52,53].

2.4.1. Anne-Bebek Bağlanması

Anne-bebek bağlanması süreç içerisinde gelişen ve yaşam boyu devam eden bir ilişkidir. Gelişen bu ilişki bebeğin fiziken, psikolojik açıdan ve entellektüel yönden gelişmesinde büyük önem taşır. Anne-bebek bağlanma süreci hamilelik, doğum ve doğum sonrası süresince gelişir. Anne-bebek bağlanmasının gelişmesi için ilişkinin sürekli, dengeli ve karşılıklı olması gerekmektedir [58,59].

Maternal bağlanmaya kısa bir tanım getirmek gerekirse anne-bebek arasında gelişen sevgi etkileşimi süreci diyebiliriz [58]. Bowlby, anne-bebek bağlanmasını, sıcak, sürekliliği olan, oral haz ile her iki tarafı mutlu kılan sevgi ilişkisi olarak tanımlamıştır [60]. Gebelik döneminde anne adayının kendi bedeninde meydana gelen değişiklikleri benimsemesi, tüm olumlu duygularını doğmamış olan bebeğine aktarabilmesi bağlanmanın ilk temellerini oluşturmaktadır [61,62,63].

Anne-bebek bağlanmasının oluşması ve gelişiminde, birçok faktör etkilidir. Bunlar; gebeliğin istenmesi, planlanması, doğum şekli, ailenin kültürel ve sosyoekonomik durumu, eşler arası ilişki, annenin güven duygusu, eş desteği, ebeveynlerin ailesiyle ve sosyal çevresiyle olan ilişkileri, doğum sonu yaşanan anksiyete, bebek bakımı bilgisi gibi faktörlerin de etkili olduğu belirtilmektedir [62,64]. Prenatal bağlanma da başarısızlıkların yaşandığı durumlarda, bebek ihmal ve istismar açısından risk altındadır [65].

2.4.2. Baba-Bebek Bağlanması

Bağlanma teorisinin çıkış noktası anne-bebek bağlanmasıdır. Bowlby, bağlanma teorisini anne-bebek arasındaki bağlanma stilleri üzerinden açıklamıştır; baba-bebek bağlanmasına ise şüpheli yaklaşmıştır [10]. Literatür geçmişten günümüze incelendiğinde baba bebek bağlanması hakkında yapılan çalışma sayısının, anne bebek bağlanmasını inceleyen çalışma sayısına oranla yetersiz olduğu görülmektedir. Benzer bir durum bebeğin ruhsal gelişiminde ebeveyn rolünü konu alan çalışmalarda, bebeğin ruhsal gelişiminde babanın rolünü konu alan çalışma sayısının, bebeğin ruhsal gelişiminde annenin rolünü konu alan çalışma sayısından az olduğu gözlemlenmiştir [25].

Baba-bebek bağlanmasının bebek üzerindeki etkisi ilk kez Freud'un "Küçük Hans" olgusunda ele alınmıştır [16]. Hayvanlarla yapılan çalışmalarda babalık kavramının içgüdü olup olmadığı incelenmiştir. Kuşlarda ve memeli hayvanlarda babanın yavrularına karşı korumaya yönelik hareketleri gözlemlenirken primatlarda aile içindeki rolü karmaşık görünmekle birlikte esas görevi yavrularını ve yavrularının annesini yırtıcı hayvanlardan korumaktır [52]. Güvenli bağlanma için birincil figür anne kabul edilse de bebekler baba ile de güvenli bağlanma gerçekleştirebilirler [66].

Babalık rolüne geçiş annelik rolüne geçiş kadar meşakkatli bir süreçtir. Özellikle ilk kez bebek bekleyen babalarda, annelerde olduğu gibi gebeliğin başlangıcında ambivalan duygular yaşanabilmektedir. Babalar, bu dönemde “sempatik gebelik” olarak tanımlanan kilo alma, hazımsızlık, diyare, konstipasyon, baş ağrısı, diş ve diş eti rahatsızlıkları gibi fiziksel ve psikolojik sıkıntılar yaşayabilmektedir [67,68]. Buna ek olarak, doğum sonrası dönemde anksiyete ve stres yaşanabileceği ve daha az sıklıkla olmakla birlikte depresyon da gelişebileceği belirtilmektedir [69,70]. Babaların yoğun çalışıyor olması ve ekonomik durumu, moral ve motivasyonu baba-bebek bağlanması açısından önemlidir. Ekonomik sıkıntısı olmayan babalar ev ve sosyal yaşamı olumlu yönde geliştirdiğini, bebek bakımına daha çok katıldıkları ev içi sorumluluklarını artırdığı görülmüştür [11,12,71].

Ebeveynler arasındaki uyum ve etkili iletişim baba-bebek bağlanmasını pozitif yönde etkilemekte, babalar bebek bakımına daha fazla katılmaktadır [72,73,74]. Babaların bebeğin bakımına katılması, anne tarafından desteklenen babaların sorumluluk üstlenmesi, evde geçirdikleri zamanlarda çocukları ile vakit geçirmeleri birlikte aktivitelerde bulunmaları baba-bebek bağlanmasını olumlu desteklemektedir. Babaların bebeklerinin fiziksel bakımına katılmaları bağlanma puanları, bebeklerin fiziksel bakımına katılmayanlara göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Babaların bebekleri ile olan ilişkisi ileriki dönemlerde çocukların sosyal-duygusal gelişimini etkilemektedir [33,71,75]. Baba-bebek bağlanması güvenli olarak gelişen, babaları ile daha çok vakit geçiren ve oyun oynayan çocukların; kendine güvenen, araştırmacı, yabancı ve akranları ile daha kolay ilişki kuran, problem çözme yetenekleri gelişmiş okul başarılarının yüksek, bireyler oldukları bulunmuştur [12,76].

2.5. Bağlanmayı Etkileyen Faktörler

Bebek hem annesine hem de babasına mutlak bir bağlanma geliştirir fakat bağlanma bebeğin ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmaması ve ihtiyaçlarını nasıl karşılandığına bağlı olarak şekillenir. Bebeğin temel gereksinimleri bakım veren tarafından istekli, bir şekilde karşılanırsa ve bakım veren bundan mutluluk ve tatmin sağlarsa bebek ile bağlanma güvenli gelişir ve aralarında ki sevgi daha da güçlenir [39,77].

Birçok çalışmada bağlanmayı etkileyen faktörler şöyle sıralanabilir; Bebeğin mizacı; bebeğin aşırı ağlayıp annenin bakımına tepki vermemesi, uzun ya da kısa süreli hospitalizasyon, çocuk sayısı; artan çocuk sayısı ayrılan zaman ve maddi olanağın daha fazla sayıya bölünmesi, bebeğin konjenital anomalili ya da preterm olması, ebeveynlerin kendi anne-babaları ile güvenli/güvensiz bağlanma geliştirmiş olmaları, ebeveynlerin kendi çocukluk dönemleri, ebeveynlik konusunda deneyimli/deneyimsiz olmaları, ebeveynlerin davranış ve tutumları, aile bireylerinin çalışma ve ekonomik durumu, babanın ilk bir yıl içinde bebeğin bakımına katılması, bebek ile oyun oynama, anne baba arasındaki uyum, eşlerin evliliği algılayışları ve ilişkiden

aldıkları doyum, babanın mizacı: babanın sert, tutarsız, aşırı kontrolcü vb. gibi tutumlar içinde olması, kültürel farklılıklar vb. bağlanmayı etkileyen önemli faktörlerdir [2,39,77-80].

2.6. Evlilik ve Evlilik Uyumunun Tanımı ve Kapsamı

Evlilik, birliktelik ve güvenin olduğu, eşler arasında cinsel doyumun sağlandığı ve neslin devamının amaçlandığı bir kurumdur [81]. Başka bir evlilik tanımında ise Pehlivan (2006), toplumun en küçük yapıtaşı olarak tanımlanan evliliği; içtimai, dini ve kanuni alanlarda eşit haklara sahip kadın ve erkek arasında yapılmış bir sözleşme olarak tanımlanmaktadır [82]. Farklı cinsiyete sahip iki yetişkin bireyin beraberce kurdukları sosyal, ahlaki ve hukuki bir ilişki sistemi olan evlilik devlet tarafından da desteklenmektedir [74]. Bu bağlamda evlilik sosyal bir kavram olmakla birlikte toplumun düzenini sağlayan, bireyin paylaşım içine girmesine imkân tanıyan sevgi ve mantık birlikteliğidir.

Evliliklerin temeli incelendiğinde, eşlerin bir arada kalmasını sağlayan en mühim unsurun evlilik uyumu olduğu gözlemlenmektedir. Birbirlerinden gelecek tesirlere açık olan, evlilik ve aile yaşamıyla ilgili durumlarda fikir birliği sağlayan ve sorunlara karşı çözümci olabilen eşlerin evlilik uyumuna sahip olduğu ifade edilebilmektedir [83]. Evlilik uyumunda, eşler ilişkilerini devam ettirme potansiyeli önem taşımaktadır. Evlilik doyumunu olgusu da eşlerin evlilik ilişkisini bütün boyutlarıyla ele almasını ve bu boyutlarla ilgili hissettikleri mutluluk ve memnuniyet gibi duyguları içermektedir [84]. Bu nedenle evliliğin niteliklerini açıklayabilmek amacıyla yapılan çalışmalarda çoğunlukla eşlerin uyumunu inceleyen ölçümleme araçlarından faydalanılmaktadır. Bütün bu kavramların tanımının yapılması ve ölçümlemesi hususunda fikir birliğine varılamaması, araştırmacıların bu olguların kapsamlarının benzediğini düşünmelerine ve bu olguları birbirlerinin yerine kullanmalarına sebebiyet vermektedir [85].

Ayrımsal bir tanımlayamaya gidecek olursak evlilik doyumunu eşlerin yürüttükleri evlilik süreci boyunca yaşadıkları tatminle doğrudan ilişkili bir kavramdır. Evlilik uyumu ise; çiftlerin evlilikteki başarısı ve işlevselliği olarak tanımlanan genel bir kavramdır. Evlilik tatmini, evlilik uyumu, evlilik mutluluğu ve evlilik doyumunu kavramlarını kapsar niteliktedir [86]. Literatürde bulunan bu kavramların tanımlanma ve ölçülmesi konularında bir görüş ortaklığı bulunmaması sebebiyle bazı araştırmacılar bu kavramların birbirine içerik olarak benzer olduğunu öne sürmektedir [87].

Çevresel boyutta çiftlerin müşterek karar verme kabiliyetleri, baskınlıkları, çiftlerin kazançları ve çalışma koşulları evlilik uyumuna etki eden dışsal unsurlardır. Bireysel boyut ele alındığında, çiftler arası aşk, sevgi, güven, sadakat, duyguları karşılıklı ifade edilme şekli, çiftlerin birbirine olan tutumları, cinsel bakımdan sağladıkları tatmin, eşler arasındaki iletişim şekilleri ve karşılıklı anlaşabilme gibi hususlar önem taşımaktadır. Buna ek olarak cinsellik

gerek biyolojik bir gereklilik olması, gerekse çiftlerin en üst düzeyde birbirleri ile olan iletişim ve paylaşımlarını sağlaması açısından evlilik uyumu için önemi büyük bir diğer konudur [88]. Evlilik uyumunun sağlanamadığı evliliklerde cinsel ve duygusal anlamda uzak ilişkiler görülmektedir [89].

Evlilik uyumunun yüksek olması, çiftlerin sorunlarını konuşarak çözebilmeleriyle ve mühim kararlarda görüş birliği sağlamalarıyla olanaklıdır. Evlilik yapılan sözleşme bağlamında zorunlu bir durum olmakla birlikte, beraberliği uyum içinde yürütebilmeleri gönüllü bir çaba gerektirmektedir. Evlilik sürecinde, birlikteliği dengede tutarken ve evliliğin gerekliliklerini yerine getirirken çiftler arasında farklı nedenlerle sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Gerilim, tartışma ya da probleme sebep olan durumlar sırasında bağırma, sona erdirilemeyen ve iyi idare edilemeyen tartışmalar, kırıncı ve hoşgörülü olmayan tavırlar, evlilikte uzun zaman dilimi içerisinde evlilik uyumuna olumsuz etkilemektedir [90]. Eşler arasında iletişimin kurulamaması, affedilmemiş olayların üstü kapatılıp bastırılması ve sorunların çözülmemesi durumunda psikolojik açıdan sağlıklı bir aile yapısının varlığı söz konusu olabilmektedir [73]. Evlilik hayatında çiftler birçok problemle karşı karşıya kalabilmektedir. Birbirlerinin davranışlarını kontrol etmek isteyen eşler, yanlışların reddedilmesi, kendi arzuları doğrultusunda evliliği biçimlendirme hususlarındaki baskılamalar, duyguların ifadesinde meydana gelen zorluklar, ilgi ve itina noksanlığı, saldırganlık bu problemlerden bazılarıdır [91]. İlişkide meydana gelen bu sorunlarla baş etme konusunda ve affetmenin dönüştürücü bir kuvvete sahip olduğu ifade edilmektedir. Bu çatışmalar neticesinde gün yüzüne çıkan negatif duygu ve durumlar affetme müdahalelerinin katkısıyla güven ve umuda dönüştürülmektedir.

Literatürde evlilik ilişkisini açıklamayı amaçlayan farklı çalışmalara rastlamak mümkündür. Yapılan çalışmalarda; her şeyden önce eşe sadakat, yalan söylememek/ güveni kırmamak, karşılıklı saygı, güçlü ahlaki değerleri benimsemek, iyi bir eş ve iyi bir ebeveyn olmayı arzulamak, manevi bağlılık duygusu taşımak, cinsel açıdan bağlılık duymak, partnerini mutlu etmeyi istemek, bağışlayabilmek, eşi en iyi arkadaş olarak görmek, eşe karşılıksız destek olmak gibi özelliklerin uzun süren ve uyumlu evliliklerin en önemli göstergeleri olduğu ifade edilmiştir [92]. Bazı çalışmalara göre ise benzer bir geçmişi paylaşmak, benzer acılar yaşamış olmak, birçok açıdan denk olmak, cinsel yaşam, aile fertleri arasındaki bağlılık, ortak anlayış geliştirmek, ev işlerinin paylaşılması uyumlu evliliğin en önemli bileşenleri arasında yer almaktadır [93]. 45 yıldan fazla süren çiftler üzerinde yapılan çalışmada, severek evlenmenin, evliliklerine ve eşlerine bağlı olmanın, ortak mizah anlayışı geliştirmenin ve ortak kararlar alabilmenin evlilik uyumu üzerinde etkili olduğu ifade edilmiştir [94]. Farklı bir çalışmada ise uyum, esnetilmiş sınırlar, iletişim, dini yönelimin paylaşılması, iyimser olma, sabırlı olma, yakın

ilişki kurma, sorumluluğun paylaşılması, istikrarlı olma, sadakatli olma, bağlılık gibi faktörlerin uzun soluklu ve uyumlu evliliklerin göstergesi olduğu ifade edilmiştir [95].

2.7. Evlilik Uyumu ve Baba-Bebek Bağlanması Arasındaki İlişki

Evlilik; farklı cinsiyette iki yetişkin bireyin aile kurmaya ve çoğalmaya karar verdiği, sadakat sözü vererek bir araya geldikleri, sorumluluklarının bilincinde olup üstlendikleri evrensel bir kurumdur [96]. Evlilik uyumu; eşlerin karşılıklı olarak birbirleri hakkında olumlu duygu ve düşüncede olması, güven probleminin olmaması, ortaya çıkan kriz anını yönetme ve eşlerin zevk alarak birlikte zaman geçirebilmesidir. Başka bir deyişle evlilikte uyum; farklı özelliklere sahip bireylerin mutluluğa erişmek ve birbirlerine karşı beklentilerine adaptasyonu kapsamaktadır [28,96].

Ebeveynlerin karşılıklı sevgi, saygı ve güvene dayalı ilişki içerisinde olması, birbirlerine karşı olan sorumluluklarını yerine getirmesi, güveni sarsacak bir eylemde bulunmaması, evliliklerinden doyum almaları ve bebeklerine karşı bağlanmalarıyla doğrudan bağlantılıdır [29]. Baba-bebek arasında paylaşım arttıkça, babanın bu rolden daha fazla doyum alması ve baba-bebek arasında olumlu bağlanma gerçekleşmesi olasıdır. Bu durum annenin ebeveynliğini olumlu yönde etkilemekte ve bunun yanı sıra evlilik uyumu da bu süreçteki ilişkiden olumlu yönde etkilenmektedir [30,31].

2.8. Evlilik Uyumu ve Baba-Bebek Bağlanmasında Hemşirenin Sorumlulukları

Bebek sahibi olmak insan yaşamında önemli bir olaydır. Bebeğin doğumundan itibaren sağlıklı gelişebilmesi ve ileriki yaşamında başarılı, mutlu, huzurlu olabilmesi için baba bebek arasında güvenli bağlanmanın gelişmesi önemlidir. Bu bağın olumlu bir şekilde başlamasında ve sürdürülmesinde sağlık profesyonellerinin desteği ve gözlemi oluşacak sorunların azaltılmasına / önlenmesine katkı sağlayacaktır. Ebeveyn bebek bağlanması, olumlu etkileşim ve olumlu deneyimler ile gelişen sosyo bilişsel bir süreçtir [39]. Bu süreçte hemşirelere aile içerisinde ikili ve üçlü ilişkilerde yaşanan değişiklikleri saptamada, değerlendirmede ve aile içerisindeki uyumu düzenlemede önemli rol düşmektedir [97]. Babaların sağlık profesyonellerinden destek almaları yeni rollerine hazırlanma açısından oldukça önemlidir. Doğum sonrası ilk saatlerde babanın bebeği ile temas etmesi sağlamalı ve bunun bağlanma için önemini belirtmelidir [39].

Postnatal dönemde babanın bebeğine dokunmasındaki çekinceleri hakkında konuşularak temas etmesi sağlanmalı bebeğe masaj, baba ile yapılan kanguru bakımı vb. uygulamalara babanın bilinçli yaklaşması desteklenmeli ve uygulanmalıdır [98-100]. Postnatal dönemde anne-baba-bebek ilişkilerini gözlemlemeli, değerlendirmeli ve not tutmalı ve kaydetmeli ve hospitalizasyonun uzaması durumunda empati yapılmalı ve konuşarak tedirginlikleri giderilmeye çalışılmalıdır stres oluşumu kontrol altına alınmalı [98, 101].

Taburculuk eğitiminde baba bebek ilişkisinin ileri yaşam dönemindeki önemi babaya anlatılmalı, babanın bebeği ile zaman geçirme, oyun oynama, birlikte aktivite yapmasının baba bebek iletişimini ve aradaki bağı güçlendireceği, çocuğun sağlıklı gelişimi açısından önemli olduğu belirtilmelidir [12].

Doğum sonrası bakım içerisinde yer alan eğitim ve destek programları babaların bebekleriyle daha çok zaman geçirmesini ve etkileşimini arttırabilir [102]. Ancak, babalara yönelik bu programlar ve bebeğiyle nasıl etkileşim kuracaklarına yönelik araştırmalar sınırlıdır [102,103]. Bu sebeple babanın çocukla daha çok ve kaliteli zaman geçireceği ve babanın da dâhil olduğu postpartum sınıfların geliştirilmesi ve yürütülmesi, baba-bebek etkileşimini arttırabilir ve güvenli bağlanmanın oluşumunu sağlayabilir.

Evlilikte uyum, evli bireylerin başkaları ile olan ilişkileri ile kendi evlilik yaşamlarındaki doyum, mutluluk ve mutsuzluk gibi tüm duyguları kapsar [104]. Zorlu ve stresli bir hayat akışında evli iki yetişkin bireyin, birbirlerinin ruhsal ve fiziksel gereksinimlerini karşılamaları ve ekonomik bir denge kurmaları beklenir. Hiç şüphesiz bir evliliğin getireceği uyum problemi zorlu hayat olağan akışının yanı sıra, bu çiftin aynı zamanda birbirlerinin aile çevrelerini paylaşmaları, çocuk yetiştirmeleri, dostlar edinmeleri ve bunlar gibi sınırları kesin olmayan birçok konuda uzlaşmalarını zorunlu kılacaktır. Evlilikte yaşanan sorunlar çözülmedikçe de stres yaşanacaktır [105].

Sosyal desteğin, stresin oluşumunu önleyebildiği; stresin var olduğu durumlarda ise olayın algılanış biçimini değiştirip farklı bir pencere sunabildiği, bireyin zorlandığı durumlarda ona yardımcı olduğu, onun başa çıkma yollarını etkilediği bilinmektedir. Gebeliğin sağlıklı bir şekilde devam etmesi karşılaşılan stresörler ile baş edebilme gücüne bağlıdır. Bunun için kadının yeterli problem çözme becerilerine sahip olması gerekir. Problem çözme becerisi bireyin sağlıklı bir yaşam sürdürebilmesi ve ruh sağlığını koruması için zorunludur. Birey sorunlarla başa çıkamadığında ilgili ve yeterli başka kişilerden destek alarak engelleri aşabilir [106].

Gebe kadınların en önemli destek kaynaklarını yakın aile üyeleri, özellikle hayat arkadaşları oluşturmaktadır [107]. Yanikkerem ve ark.'nın (2006) yaptıkları çalışmada da gebelik sırasında en çok destek alınan kişinin gebe kadının eşi olduğu bulunmuş ve bu bağlamda eş seçiminin ne kadar önemli olduğunun altı çizilmektedir [108]. Hemşireler ana-çocuk sağlığı ve baba- bebek bağlanmasını sağlanabilmek adına sosyal desteğin öneminin üzerinde durmalı ve desteklemelidir.

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Şekli

Araştırma, babaların evlilik uyumları ile baba bebek bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Araştırma online platformda yapılmıştır.

3.3. Araştırmanın Bağımlı Bağımsız Değişkenleri

Babaların baba-bebek bağlanma ve evlilikte uyum düzeyleri araştırmanın bağımlı değişkenlerini oluştururken, babaların sosyo-demografik özellikleri, babanın bebeği ile ilişkisine yönelik ifadeleri ve babanın çocukluk dönemine ilişkin özellikleri araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmuştur.

3.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 18 yaş üstü 6-12 aylık bebeği olan babalar oluşturmuştur. Araştırmacıların dijital ortamda katılımcıları belirlemesi mümkün olmadığından, örneklem seçimi için olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Hazırlanan veri toplama formları sosyal medya gruplarında paylaşılarak Ekim 2020-Ocak 2021 tarihleri arasında online anket kullanılarak 121 katılımcıya ulaşılmıştır. Online anketi dolduran, hatalı veri girişi yapan 13 birey araştırmaya dahil edilmemiş, 6-12 aylık bebekleri olan, araştırmaya dahil edilme kriterlerine uyan ve araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 109 baba araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma sonucunda yapılan post hoc güç analizinde 0.05 Tip 1 hata, 0.80 etki büyüklüğü ve 108 katılımcı için araştırmanın gücü 0.88 olarak hesaplanmıştır.

Bu araştırmanın dahil edilme kriterleri aşağıda yer almaktadır:

- 18 yaş ve üzerinde olan,
- Evli ve eşi ile birlikte yaşayan,
- Sağlıklı bebeğe sahip olan,
- Bebeği evlatlık olmayan,
- Psikolojik tedavi görmeyen,
- Madde kullanmayan,
- Türkçe konuşabilen ve anlayabilen,
- Bilişsel sağlık düzeyi açısından araştırmada uygulanan formları anlayabilen,

- Araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve bilgilendirilmiş onamı alınan babalar.

3.5. Verilerin Toplanması

Veriler, Ekim 2020-Ocak 2021 tarihleri arasında online platformda toplanmıştır.

3.5.1. Veri Toplama Araçlarının Hazırlanması

Araştırmanın verileri; “Kişisel Bilgi Formu”, “Evlilikte Uyum Ölçeği” ve “Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır.

3.5.1.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu, araştırmacılar tarafından konuya ilişkin literatür taraması sonucunda oluşturulmuştur. Formda; babaların yönelik tanıtıcı bilgilerini (yaşı, mesleği, öğrenim düzeyi, gelir düzeyi vb.) içeren 11, babanın bebeği ile ilişkisine yönelik ifadelerini (baba olmaya hazır hissetme, bebeğin cinsiyeti vb.) içeren altı, babanın çocukluk dönemine ilişkin özelliklerini (genel olarak babasıyla ilişkisi, babanın anne ile ilişkisi, baba ile oyun oynama vb.) içeren beş olmak üzere toplam 22 soru yer almaktadır (EK-1) [25-27,38].

3.5.1.2. Evlilikte Uyum Ölçeği (EUÖ)

Babaların evlilik uyumlarını belirlemek amacıyla Locke ve Wallace tarafından 1959’da geliştirilen EUÖ kullanılmıştır. 15 maddeden meydana gelen bu ölçek, genel evlilik uyumunu ya da niteliğini ölçmekte, bununla birlikte farklı konularda (aile bütçesi, duyguların ifadesi, arkadaşlar, cinsellik, toplumsal kurallar, yaşam felsefesi) anlaşma ya da anlaşamama ile ilişki tarzını (boş zaman, ev dışı etkinlikler, çatışma çözme, güven) ölçmektedir.

Ölçekteki maddeler, seçenek sayısına bağlı olarak değişen 0 ile 6 arasında bir puan almaktadır. Buna göre; 1. madde 0-6 puan, 2.-9. Maddeler 0-5 puan, 10. ve 14. maddeler 0-2 puan, 11. ve 13. maddeler 0-3 puan, 12. madde de ise eşlerden biri için evde oturmak diğeri için dışarıda bir şeyler yapmak seçeneği işaretlenmişse 0 puan, eşlerin ikisi için de dışarıda bir şeyler yapmak seçeneği işaretlenmişse 1 puan, eşlerin ikisi için de evde oturmak seçeneği işaretlenmişse 2 puan ve 15. madde 0-2 puan arasında değerlendirilmektedir. Ölçekte 2.-9., 11. ve 14. maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçekten alınan toplam puan 0-60 arasında değişmektedir. 43 puanın üzerinde alanlar evlilik ilişkileri açısından uyumlu, altında alanlar ise uyumsuz olarak kabul edilmektedir. İlk soruda bireylerin evlilikteki mutluluk düzeylerini en iyi tanımladıkları noktayı (çok mutsuzdan çok mutluya uzanan yedi nokta) işaretlemeleri istenmektedir. İki-dokuz arasındaki sorularda farklı konularla ilgili olarak eşlerin anlaşma-anlaşmazlık derecelerini 6’lı likert üzerinde işaretlemeleri istenmektedir. 10 ve 15 arasındaki sorularda ise kişilerden evliliklerini en iyi ifade ettiğini düşündükleri cevabı işaretlemeleri beklenmektedir. Ölçekten alınacak puanın yüksek olması evliliğin uyumlu olması anlamını taşımaktadır.

Ölçeğin orjinalinin geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapıldığı örneklem birbiri ile evli olmayan 118 evli erkek ve 118 evli kadından oluşmuştur. Geçerlik çalışması için boşanmış, ayrı yaşayan ya da evlilik terapisi gören 22 erkek ve 26 kadın ile yakınları tarafından uyumlu olarak tanımlanan 48 kişinin uyum puanları karşılaştırılmıştır. Ölçeğin uyumlu ve uyumsuz grubu anlamlı olarak ayırt ettiği gözlemlenmiştir. Ölçeğin Türkçeye geçerlik ve güvenirlik çalışması 1999 yılında Tutarel-Kışlak tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0.80, iki yarı güvenirlik katsayısı da 0.67 olarak bulunmuştur (EK-3) [46]. Yaptığımız araştırmada ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0.86 olarak bulunmuştur.

3.5.1.3. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği (B-BBÖ)

Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği, 2008 yılında Condon ve arkadaşları tarafından doğum sonrası baba bebek bağlanmasını ölçmek amacıyla geliştirilen, 19 maddeden oluşan bir ölçektir. Ölçeğin Türkçe geçerliliği 2010 yılında Kavlak ve Güleç tarafından yapılmıştır. Ölçek “sabır ve hoşgörü”, “etkileşimde zevk” ile “sevgi ve gurur” olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin her bir maddesi 1’den 5’e kadar puanlandırılmaktadır. Babaların B-BBÖ’den alabilecekleri minimum puan “18”dir. Bu değer, baba bebek bağlanmasının düşük olduğunu göstermektedir. Babaların B-BBÖ’den alabilecekleri maksimum puan “95”dir. Bu değer ise, baba-bebek bağlanmasının yüksek olduğunu göstermektedir. Babaların B-BBÖ’nün “Sevgi ve Gurur” alt boyutundan alabilecekleri maksimum puan “15”, minimum puan ise “3”dür. Babaların B-BBÖ’nün “Sabır ve Hoşgörü” alt boyutundan alabilecekleri maksimum puan “40.00”, minimum puan ise “8.00”dir. Babaların B-BBÖ’nün “Etkileşimde Zevk” alt boyutundan alabilecekleri maksimum puan “35”, minimum puan ise “7”dir.

Ölçekteki 12 madde ters yönlü maddelerdir. Ölçekteki ters yönlü maddelerin numaraları şu şekildedir: 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16. Ters maddelerde puanlama tam tersi olacak şekilde yapılmaktadır. Yüksek puanlar bağlanmanın yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısının 0.89 olduğu saptanmıştır (EK-2) [25]. Yaptığımız araştırmada ölçeğin toplam Cronbach's Alpha katsayısı 0.90'dır. Alt boyutların Cronbach's Alpha katsayısı sabır ve hoşgörü için 0.81, etkileşimde zevk için 0.78, sevgi ve gurur için 0.67 olarak hesaplanmıştır.

3.6. Veri Toplama Araçlarının Ön Uygulanması

Kişisel Bilgi Formu alanında uzman altı öğretim üyesine gönderilerek geri dönüş alınmıştır. Uzman görüşü sonrasında gerekli düzenlemeler yapılan Kişisel Bilgi Formunun uygulanabilirliğini ve anlaşılabilirliğini değerlendirmek amacıyla Ekim 2020’de örneklem %10’u olan dokuz bireye ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonucunda, belirtilen veri toplama formunda herhangi bir düzeltme yapılmadığı için ön uygulamaya alınan babalar esas uygulamaya dahil edilmiştir.

3.7. Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmaya verileri toplanmaya başlamadan önce 08.10.2020 tarihinde 60 sayılı karar ile Toros Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan yazılı etik onay alınmıştır (EK-4). Araştırma kapsamındaki babaların haklarının korunması için araştırma verilerini toplamaya başlamadan önce araştırmanın amacı hakkında bilgi verilerek gönüllü olanlar çalışmaya alınmıştır (EK-5). Babalara istedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri belirtilerek “Özerklik” ilkesi, bireysel bilgilerin araştırmacı ile paylaşıldıktan sonra korunacağı söylenerek “Gizlilik ve Gizliliğin Korunması” ilkesine uyulmasına özen gösterilmiştir. Elde edilen bilgilerin ve cevaplayanın kimliğinin gizli tutulacağı belirtilerek “Kimliksizlik ve Güvenlik” ilkesi yerine getirilmiştir.

3.8. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Veri toplama araçları 6-12 aylık bebeği olan babalara online platformda uygulanmıştır. İlk olarak hazırlanan veri toplama formları sosyal medya gruplarında paylaşılmış, araştırmaya kabul eden, bilgilendirilmiş onam formunu dolduran, araştırmaya dahil edilme kriterlerine uyan babalar araştırmaya dahil edilmiştir.

3.9. Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin kodlanması ve değerlendirilmesi SPSS (IBM SPSS Statistics 24) paket programı kullanılarak yapılmıştır. Bulguların yorumlanmasında frekans tabloları ve tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Değişkenler normallik, varyansların homojenliği ön şartlarının kontrolü yapıldıktan sonra (Shapiro Wilk ve Levene Testi) değerlendirilmiştir. Normal dağılıma uygun olmayan ölçüm değerleri için parametrik olmayan yöntemler kullanılmıştır. Parametrik olmayan yöntemlere uygun şekilde, iki bağımsız grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında “Mann-Whitney U” test (Z-tablo değeri), bağımsız üç veya daha fazla grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında “Kruskal-Wallis H” test (χ^2 -tablo değeri) yöntemi kullanılmıştır. Üç veya daha fazla grup için anlamlı fark çıkan değişkenlerin ikili karşılaştırmaları için Bonferroni düzeltmesi uygulanmıştır. Normal dağılıma sahip olmayan ölçüm değerlerinin birbirleriyle ilişkisinin incelenmesinde “Spearman” korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Normal dağılıma uygun olan ölçüm değerleri için parametrik olan yöntemler kullanılmıştır. Parametrik olan yöntemlere uygun şekilde, iki bağımsız grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında “Independent Samples t” testi (t-tablo değeri), bağımsız üç veya daha fazla grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında “One-Way Anova” test (F-tablo değeri), çoklu karşılaştırmalarda ise Tukey testi yöntemi kullanılmıştır. Sürekli iki değişken arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Katsayısı ile değerlendirilmiştir. $p < 0.05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

3.10. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada elde edilen sonuçlar örnekleme dahil olan babalarla sınırlıdır.

3.11. Araştırmanın Zaman Çizelgesi

Araştırmanın zaman çizelgesi Çizelge 1’de yer almaktadır.

Çizelge 1. Araştırmanın Zaman Çizelgesi

Tez Aşamaları	AYLAR	YIL	2019						2020						2021						2022	
	Aralık	Ocak-Şubat	Mart-Nisan	Mayıs-Haziran	Temmuz-Ağustos	Eylül-Ekim	Kasım-Aralık	Ocak-Şubat	Mart-Nisan	Mayıs-Haziran	Temmuz-Ağustos	Eylül-Ekim	Kasım-Aralık	Ocak-Şubat	Mart-Nisan							
Literatür tarama	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X							
Öneri sunulması	X																					
Etik kurul onayının alınması						X																
Araştırmanın uygulanması						X	X	X														
Veri girişi								X	X													
Analiz ve raporlama										X	X	X	X	X								
Tez savunma														X	X							

4. BULGULAR

Bu bölümde bulgular aşağıdaki başlıklarda ele alınmıştır;

4.1. Babaların sosyodemografik özelliklerine, bebeği ile ilişkisine ve çocukluk dönemine ilişkin bazı özelliklerine yönelik bulgular

4.2. Babaların Evlilikte Uyum Ölçeği ile Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımına ve puanları etkileyen faktörlere ilişkin bulgular

4.3. Babaların Evlilikte Uyum Ölçeği ile Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki ilişkiye yönelik bulgular

4.1. Babaların Sosyodemografik Özelliklerine, Bebeği ile İlişkisine ve Çocukluk Dönemine İlişkin Bazı Özelliklerine Yönelik Bulgular

Tablo 4.1. Babaların Bazı Sosyodemografik Özellikleri (n=108)

Sosyodemografik Özellikler	$\bar{X} \pm SS$	Min-Max Puan
Yaş (yıl)	33.44±5.78	22-49
Evlilik Yılı	5.86±5.35	2-29
Öğrenim Düzeyi	n	%
Ortaokul mezunu	8	7.4
Lise mezunu	16	14.8
Üniversite mezunu	66	61.1
Lisansüstü mezunu	18	16.7
Çalışma Durumu		
Çalışan	103	95.4
Çalışmayan	5	4.6
Aile Tipi		
Çekirdek aile	94	87.0
Geniş aile	14	13.0
Algılanan Gelir Düzeyi		
Gelir giderden az	12	11.1
Gelir gidere denk	65	60.2
Gelir giderden fazla	31	28.7
Sosyal Güvence Durumu		
Var	103	95.4
Yok	5	4.6
Eşinin Öğrenim Düzeyi		
Ortaokul mezunu	7	6.5
Lise mezunu	12	11.1
Üniversite mezunu	76	70.4
Lisansüstü mezunu	13	12.0
Eşinin Çalışma Durumu		
Çalışan	67	62.0
Çalışmayan	41	38.0

Tablo 4.1.'de babaların bazı sosyodemografik özellikleri verilmiştir. Araştırmada babaların yaş ortalamalarının 33.44±5.78, evlilik yılı ortalamalarının 5.86±5.35 olduğu belirlenmiştir. Babaların %61.1'inin üniversite mezunu olduğu, %95,4'ünün herhangi bir işte çalıştığı saptanmıştır. Araştırmaya katılan babalarının büyük çoğunluğunun (%87) çekirdek aileye sahip oldukları, tamamın yakınının (%95.4) sosyal güvencesi olduğu belirlenmiştir. Babaların %11.1'i gelirlerinin giderlerinden az, %60.2'si ise gelirlerinin giderlerine denk olduğunu ifade etmişlerdir. Tablo incelendiğinde; babaların eşlerinin %70.4'ünün üniversite mezunu olduğu ve %38'inin herhangi bir işte çalışmadığı görülmektedir.

Tablo 4.2. Bebeklerin Yaşlarına ve Cinsiyetlerine İlişkin Özellikler (n=108)

Yaş ve Cinsiyete İlişkin Özellikler	$\bar{X} \pm SS$	Min-Max Puan
Yaş (ay)	8.0 $\pm$ 2.5	2-12
Cinsiyet	N	%
Kız	52	48.1
Erkek	56	51.9

Bebeklerin yaşlarına ve cinsiyetlerine ilişkin özellikleri Tablo 4.2’de verilmiştir. Buna göre araştırmamızda bebeklerin yaş ortalamalarının 8.0 $\pm$ 2.5 olduğu, %48.1’inin cinsiyetinin kız, %51.9’unun ise erkek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.3. Babaların Bebekleri ile Olan İlişkilerine Yönelik Özellikler (n=108)

Bebek ile Olan İlişkiye Yönelik Özellikler	n	%
Kendini Baba Olmaya Hazır Hissetme Durumu		
Hisseden	84	77.8
Hissetmeyen	24	22.2
Doğum Sonrası Dönemde Bebeğin Gece-Gündüz Bakımına Katkıda Durumu		
Bulunan	90	83.3
Bulunmayan	18	16.7
Bebek ile İlişisini Algılama Durumu		
Mükemmel	50	46.3
İyi	48	44.4
Orta	10	9.3

Tablo 4.3’de babaların bebekleri ile olan ilişkilerine yönelik özelliklerinin dağılımı verilmiştir. Araştırmada babaların %22.2’sinin bebeği olacağını ilk öğrendiğinde kendini baba olmaya hazır hissetmediğini ifade ettikleri saptanmıştır. Babaların büyük çoğunluğunun (%83.3) doğum sonrası dönemde bebeklerinin gece-gündüz bakımına katkıda bulundukları belirlenmiştir. Araştırmaya katılan babalarının %46.3’ünün bebeği ile ilişkisini mükemmel, %44.4’ünün ise iyi olarak algıladıklarını ifade ettikleri saptanmıştır.

Tablo 4.4. Babaların Çocukluk Dönemine İlişkin Bazı Özellikleri (n=108)

Çocukluk Dönemine İlişkin Özellikler	n	%
Bakım Veren Kişi		
Anne/baba	79	73.1
Akraba/bakıcı	29	26.9
Anne-Babasının İlişkisini Algılama Durumu		
Mükemmel	13	12.0
İyi	5	50.9
Orta	34	31.5
Kötü	3	2.8
Çok kötü	3	2.8
Babası ile İlişkisini Algılama Durumu		
Mükemmel	20	18.5
İyi	57	52.8
Orta	25	23.1
Kötü	4	3.7
Çok kötü	2	1.9
Babası ile Oyun Oynama Durumu		
Oynayan	42	38.9
Oynamayan	66	61.1
Babasının Kendisine İlişkin Duygularını Açıkça İfade Etme Durumu		
Eden	34	31.5
Etmeyen	74	68.5

Babaların çocukluk dönemine ilişkin bazı özellikleri Tablo 4.4’de verilmiştir. Araştırmada babaların %26.9’una çocukluk döneminde akraba ya da bakıcının bakım verdiği saptanmıştır. Araştırmaya katılan babalarının yarısı (%50.9) çocukluk döneminde anne-babasının ilişkisini mükemmel, %31.5’i ise orta olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir. Babaların %52.8’inin çocukluk döneminde babası ile ilişkisini iyi, %23.1’inin mükemmel olarak algıladıkları belirlenmiştir. Araştırmada babaların %61.1’inin kendi babalarıyla oyun oynamadıkları saptanmıştır. Babaların %68.5’inin babalarının kendilerine ilişkin duygularını açıkça ifade etmediklerini belirttikleri bulunmuştur.

4.2. Babaların Evlilikte Uyum Ölçeği ile Baba-Bebek Bağlanması Ölçeğinden Aldıkları Puanların Dağılımına ve Puanları Etkileyen Faktörlere İlişkin Bulgular

Tablo 4.5. Babaların Evlilikte Uyum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Dağılımı

Evlilikte Uyum Ölçeği	Madde Sayısı	Min-Max Puan	$\bar{X} \pm SS$
	15	11.00-58.00	43.55 $\pm$ 9.09

Tablo 4.5’de babaların EUÖ’den aldıkları puan ortalamaları, minimum ve maksimum puanlarının dağılımı yer almaktadır. Araştırmamızda babaların EUÖ’den aldıkları puan ortalamasının “43.55 $\pm$ 9.09” olduğu, EUÖ’den aldıkları minimum puanın “11.00”, maksimum puanın ise “58.00” olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.6. Babaların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Evlilikte Uyum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı (n=108)

Sosyo-Demografik Özellikler	n	Evlilikte Uyum Ölçeği $\bar{X} \pm SS$	İstatistiksel Analiz
Öğrenim Düzeyi^a			
Ortaokul mezunu	8	46.25±7.81	F=2.266 p=0.085
Lise mezunu	16	44.63±7.68	
Üniversite mezunu	66	41.88±9.85	
Lisansüstü mezunu	18	47.50±6.30	
Çalışma Durumu^b			
Çalışan	103	43.53±9.23	t=-0.064 p=0.949
Çalışmayan	5	43.80±5.85	
Aile Tipi^b			
Çekirdek aile	94	42.94±9.18	t=-1.828 p=0.070
Geniş aile	14	47.64±7.51	
Algılanan Gelir Düzeyi^a			
Gelir giderden az	12	41.33±9.94	F=1.864 p=0.160
Gelir gidere denk	65	42.74±9.40	
Gelir giderden fazla	31	46.10±7.73	
Sosyal Güvence Durumu^b			
Var	103	43.34±9.17	t=-1.073 p=0.286
Yok	5	47.80±6.46	
Eşinin Öğrenim Düzeyi^a			
Ortaokul mezunu	7	48.57±8.81	F=0.815 p=0.488
Lise mezunu	12	43.92±7.10	
Üniversite mezunu	76	42.99±9.20	
Lisansüstü mezunu	13	43.77±10.23	
Eşinin Çalışma Durumu^b			
Çalışan	67	41.64±9.53	t=-2.878 p=0.005
Çalışmayan	41	46.59±7.41	

^a Tek yönlü varyans analizi (ANOVA)^b Bağımsız gruplarda t testi

Tablo 4.6'da babaların sosyodemografik özelliklerine göre EUÖ'den aldıkları puan ortalamalarının dağılımı yer almaktadır. Lisansüstü mezun olan babaların EUÖ puan ortalamaları 47.50±6.30 olarak bulunmuştur. Babaların öğrenim düzeyi ile EUÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (p>0.05).

Herhangi bir işte çalışmayan babaların EUÖ puan ortalaması 43.80±5.85 olarak bulunmuştur. Babaların çalışma durumu ile EUÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0.05).

Geniş aileye sahip olan babaların EUÖ ortalaması 47.64±7.51 olarak bulunmuştur. Babaların aile tipi ile EUÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0.05).

Gelirini giderinden fazla olarak ifade eden babaların EUÖ puan ortalaması 46.10±7.73 olarak bulunmuştur. Babaların gelir düzeyi ile EUÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0.05).

Sosyal güvencesi olmayan babaların EUÖ puan ortalaması 47.80 ± 6.46 olarak bulunmuştur. Babaların sosyal güvence durumuna göre EUÖ puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0.05$).

Eşleri ortaokul mezunu olan babaların EUÖ puan ortalaması 48.57 ± 8.81 olarak bulunmuştur. Babaların eşlerinin öğrenim düzeyi ile EUÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Eşleri herhangi bir işte çalışmayan babaların EUÖ puan ortalaması 46.59 ± 7.41 olarak bulunmuştur. Babaların eşlerinin çalışma durumu ile EUÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($t = -2.878$, $p = 0.005$). Eşleri herhangi bir işte çalışmayan babaların EUÖ puan ortalamaları, herhangi bir işte çalışana babalara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 4.7. Babaların Yaşları, Evlilik Yılları ve Bebeklerinin Yaşları ile Evlilikte Uyum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişki (n=108)

		Evlilikte Uyum Ölçeği
Yaş	r^*	-0.042
	p	0.668
Evlilik yılı	r^*	-0.044
	p	0.649
Bebeklerin Yaşları (ay)	r^*	-0.045
	p	0.644

* Spearman Korelasyon Katsayısı

Babaların yaşları, evlilik yılları ve bebeklerinin yaşları ile EUÖ'den aldıkları puanlar arasındaki ilişki Tablo 4.7'de verilmiştir. Buna göre araştırmamızda yaş ($r=-0.042$), evlilik yılı ($r=-0.044$) ve bebeklerin yaşları ($r=-0.045$) ile EUÖ'den alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (tüm p değerleri >0.05).

Tablo 4.8. Babaların Bebeklerinin Cinsiyeti ve Bebekleri ile Olan İlişkilerine Yönelik Özelliklerine Göre Evlilikte Uyum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı (n=108)

Bebeğin Cinsiyeti ve Bebek ile Olan İlişkiye Yönelik Özellikler	n	Evlilikte Uyum Ölçeği $\bar{X} \pm SS$	İstatistiksel Analiz
Bebeğin Cinsiyeti^b			
Kız	52	43.13±9.13	t=0.498 p=0.619
Erkek	56	44.00±9.10	
Kendini Baba Olmaya Hazır Hissetme Durumu^b			
Hisseden	84	44.00±8.34	t=0.971 p=0.334
Hissetmeyen	24	41.96±11.40	
Doğum Sonrası Dönemde Bebeğinin Gece-Gündüz Bakımına Katkıda Bulunma Durumu^b			
Bulunan	90	42.82±9.22	t=-1.874 p=0.064
Bulunmayan	18	47.16±7.60	
Bebeği ile İlişisini Algılama Durumu^a			
Mükemmel	50	42.20±8.79	F=1.418 p=0.247
İyi	48	44.23±9.55	
Orta	10	47.00±7.67	

^a Tek yönlü varyans analizi (ANOVA)^b Bağımsız gruplarda t testi

Tablo 4.8’de babaların bebeklerinin cinsiyeti ve bebekleri ile olan ilişkilerine yönelik özelliklerine göre EUÖ’den aldıkları puan ortalamalarının dağılımı yer almaktadır. Erkek bebeğe sahip olan babaların EUÖ puan ortalaması 44.00±9.10 olarak bulunmuştur. Babaların bebeklerinin cinsiyeti ile EUÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0.05).

Kendini baba olmaya hazır hisseden babaların EUÖ puan ortalaması 44.00±8.34 olarak bulunmuştur. Babaların kendini baba olmaya hazır hissetme durumuna göre EUÖ puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (p>0.05).

Doğum sonrası dönemde bebeğinin gece-gündüz bakımına katkıda bulunan babaların EUÖ puan ortalaması 42.82±9.22 olarak bulunmuştur. Babaların doğum sonrası dönemde bebeğinin gece-gündüz bakımına katkıda bulunma durumuna göre EUÖ puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (p>0.05).

Bebeği ile ilişkisini orta olarak algıladığını ifade eden babaların EUÖ puan ortalaması 47.00±7.67 olarak bulunmuştur. Babaların bebeği ile ilişkisini algılama durumuna göre EUÖ puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (p>0.05).

Tablo 4.9. Babaların Çocukluk Dönemine İlişkin Özelliklerine Göre Evlilikte Uyum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı (n=108)

Çocukluk Dönemine İlişkin Özellikler	n	Evlilikte Uyum Ölçeği $\bar{X} \pm SS$	İstatistiksel Analiz
Bakım Veren Kişi			
Anne/baba	79	43.51±9.55	t=-0.075 p=0.940
Akraba/bakıcı	29	43.66±7.82	
Anne-Babasının İlişkisini Algılama Durumu^a			
Mükemmel	13	44.15±9.09	F=0.094 p=0.910
İyi	55	43.18±8.99	
Orta	40	43.85±9.62	
Babası ile İlişisini Algılama Durumu^a			
Mükemmel	20	40.35±9.16	F=1.569 p=0.213
İyi	57	44.09±8.37	
Orta	31	44.61±10.10	
Babası ile Oyun Oynama Durumu^b			
Oynayan	42	42.55±9.18	t=-0.119 p=0.365
Oynamayan	66	44.18±9.04	
Babasının Kendisine İlişkin Duygularını Açıkça İfade Etme Durumu^b			
Eden	34	41.68±8.68	t=-1.457 p=0.148
Etmeyen	74	44.40±9.20	

^a Tek yönlü varyans analizi (ANOVA)^b Bağımsız gruplarda t testi

Babaların çocukluk dönemine ilişkin özelliklerine göre EUÖ'den aldıkları puan ortalamalarının dağılımı Tablo 4.9'da verilmiştir. Çocukluk döneminde anne/baba tarafından bakım verilen babaların EUÖ puan ortalaması 43.51±9.55 olarak bulunmuştur. Çocukluk döneminde bakım veren kişi ile EUÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (p>0.05).

Çocukluk döneminde anne-babasının ilişkisini mükemmel olarak algıladığını ifade eden babaların EUÖ puan ortalaması 44.15±9.09 olarak bulunmuştur. Babaların çocukluk döneminde anne-babasının ilişkisini algılama durumuna göre EUÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0.05).

Çocukluk döneminde genel olarak babası ile ilişkisini orta olarak algıladığını ifade eden babaların EUÖ puan ortalaması 44.61±10.10 olarak bulunmuştur. Babaların çocukluk döneminde babası ile ilişkisini algılama durumu ile EUÖ puan ortalaması arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0.05).

Çocukluk döneminde babası ile oyun oynamayan babaların EUÖ puan ortalaması 44.18 ± 9.04 olarak bulunmuştur. Babaların çocukluk döneminde babası ile oyun oynama durumuna göre EUÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Çocukluk döneminde babasının kendisine duygularını açıkça ifade etmediğini belirten babaların EUÖ puan ortalaması 44.40 ± 9.20 olarak bulunmuştur. Babaların çocukluk döneminde babasının kendisine duygularını açıkça ifade etme durumu ile EUÖ puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 4.10. Babaların Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Dağılımı

Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Alt Boyutları	Madde Sayısı	Min-Max Puan	$\bar{X} \pm SS$
Sabır ve Hoşgörü	8	14.60-40.00	33.45 $\pm$ 5.39
Etkileşimde Zevk	7	11.30-34.00	25.67 $\pm$ 5.02
Sevgi ve Gurur	3	6.30-15.00	13.71 $\pm$ 1.75
TOPLAM	18	32.20-88.60	72.83$\pm$10.80

Tablo 4.10'da babaların B-BBÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları, minimum ve maksimum puanlarının dağılımı yer almaktadır. Araştırmada babaların B-BBÖ'den aldıkları puan ortalamasının 72.83 $\pm$ 10.80 olduğu, BBBÖ'den aldıkları maksimum puanın 88.60, minimum puanın ise 32.20 olduğu belirlenmiştir. Tablo incelendiğinde, babaların "Sabır ve Hoşgörü" alt boyutundan aldıkları puan ortalamasının 33.45 $\pm$ 5.39 olduğu ve bu alt boyuttan maksimum 40.00 ve minimum 14.60 puan aldıkları görülmektedir. Araştırmada babaların "Etkileşimde Zevk" alt boyutundan aldıkları puan ortalamasının 25.67 $\pm$ 5.02 olduğu ve bu alt boyuttan maksimum 34.00 ve minimum 11.30 puan aldıkları belirlenmiştir. Babaların "Sevgi ve Gurur" alt boyutundan aldıkları puan ortalamasının 13.71 $\pm$ 1.75 olduğu ve bu alt ölçekten maksimum 15.00 ve minimum 6.30 puan aldıkları saptanmıştır.

Tablo 4.11. Babaların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Dağılımı (n=108)

Sosyodemografik Özellikler	n	Sabır ve Hoşgörü		Etkileşimde Zevk		Sevgi ve Gurur		Toplam B-BBÖ Ölçeği	
		$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]
Öğrenim Düzeyi^a									
Ortaokul mezunu	8	32.06±9.23	35.90 [15.18]	25.26±6.94	27.25 [8.43]	13.16±2.89	14.00 [2.00]	70.49±18.60	79.00 [23.48]
Lise mezunu	16	30.16±7.14	31.20 [11.78]	21.20±6.27	21.30 [14.00]	13.56±2.66	14.00 [1.15]	64.93±12.82	62.30 [23.05]
Üniversite mezunu	66	34.10±4.38	35.05 [5.80]	26.69±4.32	27.05* [7.55]	13.67±1.77	14.00 [2.10]	74.48±9.32	78.10* [13.70]
Lisansüstü mezunu	18	34.55±3.88	35.25 [2.98]	26.08 ±3.09	26.60 [5.08]	14.22±1.01	15.00 [1.40]	74.86±6.18	76.60 [6.03]
İstatistiksel analiz		$\chi^2=4.318$ p=0.229		$\chi^2=10.416$ p=0.015		$\chi^2=1.660$ p=0.646		$\chi^2=7.934$ p=0.047	
Çalışma Durumu^b									
Çalışan	103	33.41±5.35	34.90 [6.00]	25.66±5.08	26.60 [6.60]	13.73±1.78	14.00 [2.00]	72.81±10.88	76.60 [16.00]
Çalışmayan	5	34.16±6.58	37.20 [10.40]	25.86±3.82	26.00 [6.75]	13.36±0.55	13.60 [1.00]	73.38±10.45	80.00 [16.55]
İstatistiksel analiz		Z=-0.608 p=0.543		Z=-0.007 p=0.994		Z=-1,156 p=0.120		Z=-0.044 p=0.965	
Aile Tipi^b									
Çekirdek aile	94	33.78±4.81	35.05 [5.80]	26.10±4.76	26.90 [7.00]	13.71±1.80	14.00 [2.00]	73.60±10.06	76.85 [14.70]
Geniş aile	14	31.17±8.16	32.85 [15.58]	22.78±5.93	24.45 [11.50]	13.72±1.38	14.00 [1.55]	67.69±14.27	71.55 [30.48]
İstatistiksel analiz		Z=-0.504 p=0.614		Z=-1.917 p=0.055		Z=-0.395 p=0.693		Z=-1.281 p=0.200	

Tablo 4.11. (devamı)

Sosyodemografik Özellikler	n	Sabır ve Hoşgörü		Etkileşimde Zevk		Sevgi ve Gurur		Toplam B-BBÖ Ölçeği	
		$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]
Algılanan Gelir Düzeyi ^a									
Gelir giderden az	12	33.08±6.84	33.30 [6.55]	24.13±6.21	24.65 [11.43]	13.43±2.55	14.50 [2.30]	70.65±13.75	76.80 [14.13]
Gelir gidere denk	65	32.90±5.37	34.90 [7.20]	25.28±4.94	25.90 [6.95]	13.67±1.68	14.00 [2.00]	71.87±10.63	74.40 [17.95]
Gelir giderden fazla	31	34.71±4.73	36.30 [5.00]	27.07±4.50	26.90 [7.30]	13.90±1.54	15.00 [2.00]	75.69±9.66	76.80 [13.20]
İstatistiksel analiz	$\chi^2=3.180$ p=0.204			$\chi^2=3.020$ p=0.221		$\chi^2=0.800$ p=0.670		$\chi^2=3.161$ p=0.206	
Sosyal Güvence Durumu ^b									
Var	103	33.97±4.78	35.20 [5.80]	26.07±4.68	26.90 [6.60]	13.72±1.78	14.00 [2.00]	73.77±9.95	76.90 [14.80]
Yok	5	22.62±6.20	18.90 [9.30]	17.38±4.96	14.00 [8.45]	13.52±0.67	14.00 [1.20]	53.52±10.45	46.90 [16.55]
İstatistiksel analiz	Z=-3.170 p=0.002			Z=-2.962 p=0.003		Z=-1.094 p=0.274		Z=-3.180 p=0.001	
Eşinin Öğrenim Düzeyi ^a									
Ortaokul mezunu	7	31.55±8.70	33.80 [9.70]	23.62±6.66	24.30 [8.30]	12.08±3.41	13.00 [7.90]	67.27±17.86	65.60 [17.70]
Lise mezunu	12	35.49±3.43	35.70 [2.30]	26.80±3.83	28.40 [4.83]	14.11±0.86	14.00 [1.40]	76.42±6.41	79.00 [7.43]
Üniversite mezunu	76	33.31±5.32	35.05 [6.08]	25.51±5.08	26.30 [6.83]	13.69±1.62	14.00 [2.00]	72.54±10.71	76.50 [18.35]
Lisansüstü mezunu	13	33.33±5.14	33.80 [6.20]	26.62±4.75	26.90 [7.90]	14.30±1.45	15.00 [1.00]	74.25±9.61	76.90 [14.30]
İstatistiksel analiz	$\chi^2=1.291$ p=0.524			$\chi^2=1.070$ p=0.586		$\chi^2=1.291$ p=0.524		$\chi^2=1.374$ p=0.708	

Tablo 4.11. (devamı)

Sosyodemografik Özellikler	n	Sabır ve Hoşgörü		Etkileşimde Zevk		Sevgi ve Gurur		Toplam B-BBÖ Ölçeği	
		$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]
Eşinin Çalışma Durumu ^b									
Çalışan	67	33.84±4.26	34.90 [5.80]	26.55±4.47	26.90 [5.90]	13.68±1.67	14.00 [2.00]	74.09±9.03	76.90 [12.30]
Çalışmayan	41	32.79±6.84	35.20 [9.95]	24.22±5.56	24.30 [8.15]	13.75±1.88	14.00 [1.70]	70.78±13.07	75.30 [18.05]
İstatistiksel analiz	Z=-0.079 p=0.937			Z=-2.081 p=0.037		Z=-0.657 p=0.511		Z=-0.883 p=0.377	

^a Kruskal Wallis testi; ^b Mann Whitney U testi

* İkinci kategori ile olan farklılıkları göstermektedir.

Babaların sosyodemografik özelliklerine göre B-BBÖ ve alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımı Tablo 4.11’de verilmiştir. Üniversite mezunu olan babaların toplam B-BBÖ puan ortancasının 78.10 olduğu belirlenmiştir. Babaların öğrenim düzeyleri ile toplam B-BBÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($\chi^2=7.934$, $p=0.047$). Üniversite mezunu olan babaların etkileşimde zevk puan ortancasının 27.05 olduğu belirlenmiştir. Babaların öğrenim düzeylerine göre etkileşimde zevk alt boyutu puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($\chi^2=10.416$; $p=0.015$). Üniversite mezunu olan babaların toplam B-BBÖ ve etkileşimde zevk alt boyutu puanları, lise mezunu olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Herhangi bir işte çalışmayan babaların toplam B-BBÖ puan ortancasının 80.00 olduğu saptanmıştır. Babaların çalışma durumu ile toplam B-BBÖ ve alt boyutları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Çekirdek aileye sahip olan babaların toplam B-BBÖ puan ortancasının 76.85 olduğu belirlenmiştir. Babaların aile tipi ile toplam B-BBÖ ve alt boyutları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Gelirini giderinden fazla ve gelirini giderinden az olarak ifade eden babaların toplam B-BBÖ puan ortancasının 76.80 olduğu saptanmıştır. Babaların gelir düzeyi ile toplam B-BBÖ ve alt boyutları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Sosyal güvencesi olan babaların toplam BBBÖ puan ortancasının 76.90, sabır ve hoşgörü alt boyutu puan ortancasının 35.20, etkileşimde zevk alt boyutu puan ortancasının ise 26.90 olduğu belirlenmiştir. Babaların sosyal güvence durumuna göre sabır ve hoşgörü alt boyutu ($Z=-3.170$, $p=0.002$), etkileşimde zevk alt boyutu ($Z=-2.962$, $p=0.003$) ile toplam B-BBÖ ($Z=-3.180$, $p=0.001$) puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Sosyal güvencesi olan babaların toplam B-BBÖ, sabır ve hoşgörü ile etkileşimde zevk boyutları puanları, sosyal güvencesi olmayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Eşlerinin öğrenim düzeyi lisansüstü olan babaların toplam B-BBÖ puan ortancası 76.90 olarak bulunmuştur. Babaların eşlerinin öğrenim düzeyi ile toplam B-BBÖ ve alt boyutları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Eşleri herhangi bir işte çalışan babaların toplam B-BBÖ puan ortancası 76.90, etkileşimde zevk alt boyutu puan ortancası ise 26.90 olarak bulunmuştur. Babaların eşlerinin çalışma durumuna göre etkileşimde zevk alt boyutu puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($Z=-2.081$, $p=0.037$). Eşleri herhangi bir işte çalışan babaların etkileşimde zevk alt boyutu puanları, çalışmayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 4.12. Babaların Yaşları, Evlilik Yılları ve Bebeklerinin Yaşları ile Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişki (n=108)

		Sabır ve Hoşgörü	Etkileşimde Zevk	Sevgi ve Gurur	Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği
Yaş	r*	-0.138	0.007	-0.110	0.079
	P	0.156	0.940	0.255	0.418
Evlilik yılı	r*	0.094	-0.047	-0.012	0.004
	P	0.332	0.631	0.902	0.968
Bebeklerin Yaşları (ay)	r*	-0.177	-0.040	-0.137	-0.124
	P	0.067	0.678	0.157	0.199

*Spearman Korelasyon Katsayısı

Tablo 4.12’de babaların yaşları, evlilik yılları ve bebeklerinin yaşları ile B-BBÖ ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki ilişki verilmiştir. Buna göre araştırmamızda yaş, evlilik yılı ve bebeklerin yaşları ile B-BBÖ ve alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.13. Babaların Bebeklerinin Cinsiyeti ve Bebekleri ile Olan İlişkilerine Yönelik Özelliklerine Göre Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Dağılımı (n=108)

Bebegin Cinsiyeti ve Bebek ile Olan İlişkiye Yönelik Özellikler	n	Sabır ve Hoşgörü		Etkileşimde Zevk		Sevgi ve Gurur		Toplam B-BBÖ Ölçeği	
		$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]
Bebeğin Cinsiyeti^b									
Kız	56	33.83±5.10	35.50 [5.53]	26.33±4.12	26.90 [5.83]	13.44±2.06	13.80 [2.30]	73.62±10.30	76.85 [13.75]
Erkek	52	33.02±5.69	34.25 [6.55]	24.95±5.79	25.75 [8.13]	14.00±1.29	14.50 [1.85]	71.98±11.36	73.40 [18.73]
İstatistiksel analiz		Z=-0.717 p=0.473		Z=-1.120 p=0.263		Z=-1.386 p=0.166		Z=-0.520 p=0.603	
Kendini Baba Olmaya Hazır Hissetme Durumu^b									
Hisseden	84	34.10±5.14	35.50 [6.50]	25.93±4.95	26.75 [6.53]	13.93±1.53	14.00 [1.40]	73.98±10.20	77.05 [14.08]
Hissetmeyen	24	31.12±5.68	33.60 [8.33]	24.775±5.24	23.95 [7.98]	12.93±2.20	13.30 [3.40]	68.83±12.07	72.80 [17.30]
İstatistiksel analiz		Z=-2.705 p=0.007		Z=-0.887 p=0.375		Z=-2.274 p=0.023		Z=-2.143 p=0.032	
Doğum Sonrası Dönemde Bebeğinin Gece-Gündüz Bakımına Katkıda Bulunma Durumu^b									
Bulunan	90	34.25±4.34	35.20 [5.33]	26.71±4.07	26.90 [6.40]	13.78±1.66	14.00 [2.00]	73.76±8.88	77.00 [12.68]
Bulunmayan	18	29.41±7.94	31.20 [13.95]	20.45±6.11	14.00 [2.00]	13.35±2.15	14.00 [2.10]	63.22±14.29	63.25 [24.55]
İstatistiksel analiz		Z=-2.353 p=0.019		Z=-3.955 p<0.001		Z=-0.873 p=0.383		Z=-3.232 p=0.001	

Tablo 4.13. (devamı)

Bebğin Cinsiyeti ve Bebek ile Olan İlişkiye Yönelik Özellikler	n	Sabır ve Hoşgörü		Etkileşimde Zevk		Sevgi ve Gurur		Toplam B-BBÖ Ölçeği	
		$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]
Bebği ile İlişisini Algılama Durumu^a									
Mükemmel	50	36.47±2.67	37.20 [3.70]	28.64±3.22	28.95 [5.15]	14.62±0.71	15.00 [1.00]	79.73±4.94	80.05 [6.15]
İyi	48	31.06±5.585	32.80* [8.78]	23.94±4.22	23.75* [6.60]	13.08±1.83	13.60* [1.40]	68.09±10.06	68.95* [15.48]
Orta	10	29.75±6.85	30.85* [5.90]	19.14±6.13	17.65* [8.88]	12.18±2.57	12.80* [2.95]	61.07±13.72	62.10* [8.70]
İstatistiksel analiz		$\chi^2=32.648$ p<0.001		$\chi^2=36.977$ p<0.001		$\chi^2=34.959$ p<0.001		$\chi^2=43.534$ p<0.001	

^a Kruskal Wallis testi; ^b Mann Whitney U testi

* Birinci kategori ile olan farklılıkları göstermektedir.

Babaların bebeklerinin cinsiyeti ve bebekleri ile olan ilişkilerine yönelik özelliklerine göre B-BBÖ ve alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımı Tablo 4.13’de yer almaktadır. Kız bebeğe sahip olan babaların toplam B-BBÖ puan ortancası 76.85 olarak bulunmuştur. Babaların bebeklerinin cinsiyeti ile toplam B-BBÖ ve alt boyutları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Kendini baba olmaya hazır hissedenden babaların toplam B-BBÖ puan ortancası 77.05, sabır ve hoşgörü alt boyutu puan ortancası 35.50, sevgi ve gurur alt boyutu puan ortancası ise 14.00 olarak bulunmuştur. Babaların kendini baba olmaya hazır hissetme durumuna göre sabır ve hoşgörü alt boyutu ($Z=-2.705$, $p=0.007$), sevgi ve gurur alt boyutu ($Z=-2.274$, $p=0.023$) ile toplam B-BBÖ ($Z=-2.143$, $p=0.032$) puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Kendini baba olmaya hazır hissedenden babaların toplam B-BBÖ, sabır ve hoşgörü ile sevgi ve gurur alt boyutları puanları, hissetmeyenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Doğum sonrası dönemde bebeğinin gece-gündüz bakımına katkıda bulunan babaların toplam B-BBÖ puan ortancası 77.00, sabır ve hoşgörü alt boyutu puan ortancası 35.20, etkileşimde zevk alt boyutu puan ortancası ise 26.90 olarak bulunmuştur. Babaların doğum sonrası dönemde bebeğinin gece-gündüz bakımına katkıda bulunma durumuna göre sabır ve hoşgörü alt boyutu ($Z=-2.353$, $p=0.019$), etkileşimde zevk alt boyutu ($Z=-3.955$, $p<0.001$) ile toplam B-BBÖ ($Z=-3.232$, $p=0.001$) puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Doğum sonrası dönemde bebeğinin gece-gündüz bakımına katkıda bulunan babaların toplam B-BBÖ, sabır ve hoşgörü ile etkileşimde zevk alt boyutları puanları, katkıda bulunmayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Bebeği ile ilişkisini mükemmel olarak algıladıklarını ifade eden babaların toplam B-BBÖ puan ortancası 80.05, sabır ve hoşgörü alt boyutu puan ortancası 37.20, etkileşimde zevk alt boyutu puan ortancası 28.95, sevgi ve gurur alt boyutu puan ortancası ise 15.00 olarak bulunmuştur. Babaların bebeği ile ilişkisini algılama durumuna göre sabır ve hoşgörü alt boyutu ($\chi^2=32.648$, $p<0.001$), etkileşimde zevk alt boyutu ($\chi^2=36.977$, $p<0.001$), sevgi ve gurur alt boyutu ($\chi^2=34.959$, $p<0.001$) ile toplam B-BBÖ ($\chi^2=43.534$, $p<0.001$) puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bebeği ile ilişkisini mükemmel olarak algıladıklarını ifade eden babaların toplam B-BBÖ ve tüm alt boyutlarının puanları, iyi ile orta olarak ifade edenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 4.14. Babaların Çocukluk Dönemine İlişkin Özelliklerine Göre Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Dağılımı (n=108)

Çocukluk Dönemine Yönelik Özellikler	n	Sabır ve Hoşgörü		Etkileşimde Zevk		Sevgi ve Gurur		Toplam B-BBÖ Ölçeği	
		$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]
Bakım Veren Kişi									
Anne/baba	79	33.37±5.60	35.20 [6.10]	25.10±5.29	25.60 [6.70]	13.73±1.61	14.00 [2.00]	72.20±11.27	75.50 [17.10]
Akraba/bakıcı	29	33.66±4.85	34.50 [5.65]	27.23±3.86	27.90 [6.35]	13.65±2.10	15.00 [2.40]	74.55±9.39	77.10 [9.80]
İstatistiksel analiz		Z=-0.073 p=0.942		Z=-1.928 p=0.054		Z=-0.555 p=0.579		Z=-0.856 p=0.392	
Anne-Babasının İlişkisini Algılama Durumu^b									
Mükemmel	13	33.00±8.21	36.60 [11.95]	23.55±6.02	25.60 [10.30]	14.37±0.63	14.00 [1.20]	70.92±14.00	76.60 [20.20]
İyi	55	34.22±3.92	35.20 [5.80]	26.69±4.48	27.20 [6.00]	14.08±1.06	14.00 [1.40]	74.99±8.29	78.10 [11.60]
Orta	40	32.53±5.99	34.15 [9.65]	24.97±5.18	24.60 [7.53]	12.99±2.42	14.00 [3.40]	70.49±12.30	72.95 [19.70]
İstatistiksel analiz		$\chi^2=1.502$ p=0.472		$\chi^2=4.820$ p=0.090		$\chi^2=4.171$ p=0.124		$\chi^2=2.348$ p=0.309	
Babası ile İlişkisini Algılama Durumu^b									
Mükemmel	20	34.18±7.09	36.45 [3.63]	25.70±6.56	28.45 [8.10]	14.53±0.73	15.00 [1.00]	74.41±13.46	78.20 [8.78]
İyi	57	33.96±4.30	35.20 [5.80]	25.97±4.66	26.90 [6.75]	13.84±1.61	14.00 [1.40]	73.77±8.95	76.80 [12.30]
Orta	31	32.02±5.85	33.20 [9.80]	25.11±4.66	25.00 [6.30]	12.96±2.16	13.00* [3.40]	70.09±11.86	70.80 [18.00]
İstatistiksel analiz		$\chi^2=4.951$ p=0.084		$\chi^2=0.815$ p=0.665		$\chi^2=9.866$ p=0.007		$\chi^2=3.106$ p=0.212	

Tablo 4.14. (devamı)

Çocukluk Dönemine Yönelik Özellikler	n	Sabır ve Hoşgörü		Etkileşimde Zevk		Sevgi ve Gurur		Toplam B-BBÖ Ölçeği	
		$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm SS$	Medyan [IQR]
Babası ile Oyun Oynama Durumu^a									
Oynayan	42	34.43±4.56	36.05 [4.95]	26.05±5.31	28.05 [6.90]	13.61±1.81	13.80 [2.10]	74.10±9.93	77.55 [14.15]
Oynamayan	66	32.81±5.79	34.70 [7.90]	25.42±4.85	25.90 [6.70]	13.77±1.71	14.00 [2.00]	72.02±11.32	75.60 [16.68]
İstatistiksel analiz		Z=-1.306 p=0.191		Z=-0.653 p=0.514		Z=-0.704 p=0.482		Z=-0.851 p=0.395	
Babasının Kendisine İlişkin Duygularını Açıkça İfade Etme Durumu^a									
Eden	34	33.94±5.08	36.20 [6.70]	25.73±4.61	26.55 [7.38]	13.30±1.92	13.60 [2.40]	72.99±10.25	76.25 [16.95]
Etmeyen	74	33.21±5.54	34.65 [6.00]	25.64±5.22	26.30 [7.10]	13.90±1.64	14.50 [1.40]	72.76±11.11	76.70 [15.23]
İstatistiksel analiz		Z=-0.762 p=0.446		Z=-0.437 p=0.662		Z=-2.171 p=0.030		Z=-0.036 p=0.971	

^a Mann Whitney U testi; ^b Kruskal Wallis testi

* Birinci kategori ile olan farklılıkları göstermektedir.

Babaların çocukluk dönemine ilişkin özelliklerine göre B-BBÖ ve alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımı Tablo 4.14’de verilmiştir. Çocukluk döneminde akraba ya da bakıcı tarafından bakım verilen babaların toplam B-BBÖ puan ortancası 77.10 olarak bulunmuştur. Çocukluk döneminde bakım veren kişi ile toplam B-BBÖ ve alt boyutları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Çocukluk döneminde anne-babasının ilişkisini iyi olarak algıladığını ifade eden babaların toplam B-BBÖ puan ortancası 78.10 olarak bulunmuştur. Babaların çocukluk döneminde anne-babasının ilişkisini algılama durumuna göre toplam B-BBÖ ve alt boyutları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Çocukluk döneminde babası ile ilişkisini mükemmel olarak algılayan babaların toplam B-BBÖ puan ortancası 78.20, sevgi ve gurur alt boyutu puan ortancası 15.00 olarak bulunmuştur. Babaların babası ile ilişkisini algılama durumu ile toplam B-BBÖ puanları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Babaların çocukluk döneminde babası ile ilişkisini algılama durumuna göre sevgi ve gurur alt boyutu puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($\chi^2=9.866$, $p=0.007$). Babası ile ilişkisini mükemmel olarak algıladığını ifade eden babaların sevgi ve gurur alt boyutu puanları, orta olarak ifade edenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Çocukluk döneminde babası ile oyun oynayan babaların toplam B-BBÖ puan ortancası 77.55 olarak bulunmuştur. Babaların çocukluk döneminde babası ile oyun oynama durumuna göre toplam B-BBÖ ve alt boyutları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Çocukluk döneminde babasının kendisine duygularını açıkça ifade etmediğini belirten babaların toplam B-BBÖ puan ortancası 76.75, sevgi ve gurur alt boyutu puan ortancası 14.50 olarak bulunmuştur. Babaların çocukluk döneminde babasının kendisine duygularını açıkça ifade etme durumu ile toplam B-BBÖ puanları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Babaların çocukluk döneminde babasının kendisine duygularını açıkça ifade etme durumuna göre sevgi ve gurur alt boyutu puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($Z=2.171$, $p=0.030$). Çocukluk döneminde babasının kendisine duygularını açıkça ifade etmediğini belirten babaların sevgi ve gurur alt boyutu puanları, ifade ettiğini belirtenlere edenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

4.3. Babaların Evlilikte Uyum Ölçeği ile Baba Bebek Bağlanma Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Tablo 4.15. Babaların Evlilikte Uyum Ölçeği ile Baba Bebek Bağlanma Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişki (n=108)

		Baba Bebek Bağlanma Ölçeği	Sabır ve Hoşgörü	Etkileşimde Zevk	Sevgi ve Gurur
Evlilikte Uyum Ölçeği	r*	-0.108	-0.092	-0.132	-0.086
	p	0.266	0.341	0.173	0.374

*Spearman korelasyon katsayısı

Tablo 4.15’de babaların EUÖ ve BBBÖ ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki ilişki yer almaktadır. Araştırmamızda EUÖ ile toplam BBBÖ ve alt boyutlarından alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (tüm p değerleri >0.05).

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

5.1. TARTIŞMA

Bağlanma, bebeğin birincil bakıcısıyla arasında sevgiyle kurulan güçlü ilişki olarak ifade edilmektedir. Bebek dünyaya geldiğinde hem psikolojik hem fizyolojik olarak bakım, sevgi ve şefkate muhtaçtır ve bunu sağlayacak olan kişiler onun ebeveynleri olan anne ve babasıdır. Anne ve baba olmak yalnızca bakım ve sevgiyi kapsamayacak kadar önemli bir roldür, bireyin yetiştiriliş şekli onun kimliğini, sosyal ilişkilerini etkilemekle birlikte geleceğini şekillendirmekte ve ileri yaşam döneminde kendi ebeveynlik rolü üzerinde de kalıcı izler oluşturmaktadır [110,111]. Literatürde ve yapılan çalışmalarda bebek için birincil bağlanma figürü olarak anne ön plana çıksa da, baba bebeğin büyümesinde ve yetiştirilmesinde anne ile eşit konumdadır. Bebek doğduğu andan itibaren annenin bebeğin bakımına babayı ne kadar dahil ettiği ve teşvik ettiği de baba-bebek bağlanmasını ve evlilik uyumunu oldukça etkilemektedir. Çoğu anne, babaların bebek bakımını beceremeyeceğini düşünerek bebeğin bakımından sadece kendilerini sorumlu tutmaktadır dolayısıyla bu durum da babayı bebeğin katılımı konusunda dışarda bırakmaktadır. Yine eşler arasındaki uyum, aralarındaki ilişkinin kalitesi, evlilikten beklentileri de babanın çocuğun bakımına katılmasını etkileyen faktörler arasında yer almaktadır [25,112]

Yapılan bu araştırma 6-12 aylık bebeğe sahip babaların, bebeklerine bağlanma durumu ile evlilik uyumları arasında ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bunun yanında baba-bebek bağlanmasını etkileyen faktörlerin incelenmesi sonucu elde edilen bulguların ilgili alanda çalışan araştırmacılara ve ailelere rehber olacağı düşünülmektedir.

Araştırmamızda B-BBÖ toplam puan ortalamasının 72.83 ± 10.80 olduğu saptanmıştır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 95'dir ve ölçekten alınan fazla puan baba-bebek bağlanmasının yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Ölçeğin, Güleç (2013) tarafından yapılan geçerlik güvenirlik çalışmasında, toplam puan ortalaması $82,88 \pm 7,39$ olarak belirlenmiştir [25]. Benzer şekilde Ergül ve ark. (2017) çalışmasında B-BBÖ puan ortalamaları $70,81 \pm 8,22$, Kılan'ın (2019) çalışmasında $73,00 \pm 9,1$, Kartal ve Erişen (2020) çalışmasında $71,37 \pm 10,55$ olarak bulunmuştur [112-114]. Yapılan başka çalışmalarda B-BBÖ puan ortalaması daha yüksek olarak bulunmuştur [24,31,71,116-119]. Araştırmamızın aksine Kaya ve İffet'in (2020) çalışmasında B-BBÖ puan ortalaması $63,32 \pm 13,76$, Evcili ve ark.'nın (2017) çalışmasında ise $55,6 \pm 10,2$ olarak bulunmuştur [119,120].

Bu araştırmada babaların B-BBÖ alt boyut puan ortalamaları "sabır ve hoşgörü alt boyutu" için 33.45 ± 5.39 , "etkileşimde zevk alt boyutu" için 25.67 ± 5.02 ve "sevgi ve gurur alt boyutu" için 13.71 ± 1.75 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar bize babaların bebeklerine sabır ve hoşgörü gösterdiklerini, bebekleri ile etkileşim kurmaktan zevk duyduklarını, bebeklerini

sevdiklerini ve bebekleri ile gurur duyduklarını göstermektedir. Benzer şekilde yapılan çalışmalarda babaların B-BBÖ alt boyutlarının puan ortalamaları yüksek bulunmuştur [25,114-120,122]. Araştırmamızda elde ettiğimiz bu sonuç, araştırmanın COVID-19 pandemi döneminde uygulanmasından dolayı babaların evde bebekleriyle daha çok zaman geçirmiş olmalarından kaynaklanabilir. Bunun yanında bölgesel ve kültürel özellikler de babaların B-BBÖ alt boyut puan ortalamalarını olumlu yönde etkilemiş olabilir.

Bağlanma ile anne-baba-bebek arasında yakın ilişki kurulmaktadır. Bazı çalışmalarda babaların bebeklerin erken davranış gelişimine annelerinden daha çok etki ettiği bildirilmektedir [48,123]. Babalarıyla sağlıklı ilişki kuran bebeklerin ileri yaşam döneminde güvenli bağlanma geliştirdiği düşünülmektedir [124]. Babaların baba-bebek bağlanma düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi son derece önemlidir. Bu açıdan araştırmada babaların baba-bebek bağlanma düzeylerinin belirlenmesinin yanı sıra bu düzeyleri etkileyebileceği düşünülen faktörlerde incelenmiştir.

Araştırmamızda babaların baba-bebek bağlanma düzeyini etkileyen faktörlerden birinin babaların öğrenme düzeyi olduğu bulunmuştur. Üniversite mezunu olan babaların B-BBÖ toplam puan ortancaları (78.10) ve etkileşimde zevk alt boyutu puan ortancalarının (27.05) anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Hjelmstedt ve Collins (2008) ile Redshaw'un (2013) çalışmalarında öğrenim düzeyi yüksek olan ve ilk kez baba olan katılımcıların baba-bebek bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur [125,126]. Yapılan çalışmalarda üniversite mezunu olan babaların B-BBÖ toplam puan ortalamalarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur [80,112,119]. Türkçüer'in (2020) çalışmasında ise üniversite mezunun olan babaların sadece B-BBÖ etkileşimde zevk alt boyutu puan ortalaması ($25,98 \pm 4,18$) istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur [25,117,121]. Bu sonuçlar araştırmamızı destekler niteliktedir. Evcili'nin (2017) çalışmasında üniversite mezunu babaların B-BBÖ toplam puan ortalaması $56,8 \pm 10,1$ 'dir [122]. Bunun yanında; babaların öğrenim düzeyi ile B-BBÖ toplam puan ve etkileşimde zevk alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır [114,116,118,127,128]. Araştırmamızda öğrenim düzeyi yüksek olan babaların B-BBÖ ve etkileşimde zevk alt boyutunda anlamlı düzeyde yüksek puan almaları; bilgiye ulaşmalarının daha kolay olmasına, farkındalıklarının daha yüksek olmasına ve kültürel öğelere bağlanabilir. Buna ek olarak bu sonuç, araştırma verilerinin COVID-19 pandemi sürecine bağlı olarak online platformda toplanmasından kaynaklanmış olabilir.

Bu araştırmada babaların baba-bebek bağlanma düzeylerini etkileyebileceği düşünülen faktörlerden bir diğeri babaların sosyal güvence durumudur. Sosyal güvencesi olan babaların B-BBÖ toplam puanları (76.90), sabır ve hoşgörü (35.20) ve etkileşimde zevk (26.90) alt boyutları

puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Literatürde ulaşıldığı kadarıyla babaların sosyal güvence durumuna göre baba-bebek bağlanma düzeylerinin incelendiği çalışmalar oldukça sınırlıdır. Türkçüer'in (2020) çalışmasında, sosyal güvencesi olan babaların sadece B-BBÖ sabır ve hoşgörü alt boyutu puan ortalamalarının ($33,68 \pm 4,69$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiş olup araştırmamızla benzer niteliktedir [115]. Öğrenim düzeyi, sosyal güvence ve gelir durumu birbiri ile ilişkili değişkenlerdir. Araştırmamıza katılan babaların yarısından fazlasının üniversite mezunu ($n=66$), yarısından fazlasının geliri giderine denk ($n=65$) ve tamamına yakınının ($n=103$) sosyal güvencesi olduğu görülmektedir. Araştırmanın sonucunda elde edilen bu bulgular ilişkili değişkenler ile uyum göstermektedir. Bu durum babaların ekonomik kaygılarıyla uğraşmak yerine ailesi ve bebeğine daha fazla zaman ayırıp bağlanmasıyla açıklanabilir.

Bu araştırmada babaların eşlerinin çalışma durumunun, baba-bebek bağlanma düzeyini etkileyen faktörlerden biri olduğu saptanmıştır. Eşi çalışan babaların B-BBÖ etkileşimde zevk alt boyutu puanlarının (26.90), eşi çalışmayan babalardan (24.30) daha yüksek olduğu ayrıca aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Literatürde ulaşıldığı kadarıyla babaların eşlerinin çalışma durumuna göre baba-bebek bağlanma düzeylerinin incelendiği çalışmalara ulaşılammıştır. Araştırmamızda elde ettiğimiz bu sonuç, babaların ($n=84$) ve eşlerinin ($n=89$) çoğunluğunun üniversite ve lisansüstü mezunu olmasından kaynaklanıyor olabilir. Öğrenim düzeyinin yüksek olmasının ebeveynlerin bağlanma düzeylerinin yükselmesine katkı vereceği düşünülmektedir. Aynı zamanda modernleşen aile ve toplumlarda bebek bakımına yönelik sorumlulukların ebeveynler tarafından paylaşılması baba-bebek bağlanma düzeyinin artmasına katkıda bulunmuş olabilir.

Babaların kendini baba olmaya hazır hissetme durumu, babaların baba-bebek bağlanma düzeylerini etkileyebileceği düşünülen faktörlerdendir. Araştırmamızda kendini baba olmaya hazır hisseden babaların B-BBÖ toplam puanları (77.05), sabır ve hoşgörü (35.50) ve sevgi ve gurur (14.00) alt boyutları puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Literatüre incelendiğinde, Türkçüer'in (2020) çalışmasında, planlı bebek sahibi olan babaların B-BBÖ toplam puan ortalamasının $77,45 \pm 9,14$, sabır ve hoşgörü alt boyutu puan ortalamasının $33,81 \pm 4,56$, sevgi ve gurur alt boyutu puan ortalamasının ise $18,07 \pm 2,33$ olduğu belirlenmiştir [115]. Korkmaz'ın (2020) çalışmasında, kendini baba olmaya hazır hisseden babaların B-BBÖ toplam puan ortalamasının (75.36 ± 6.05) ve sabır ve hoşgörü alt boyutu puan ortalamasının (33.01 ± 2.90) anlamlı düzeyde yüksek olduğu, sevgi ve gurur alt boyutunda anlamlılık olmadığı saptanmıştır [116]. Kaya İffet'in (2020) çalışmasında ise kendini baba olmaya hazır hisseden babaların sadece B-BBÖ toplam puan ortancası ($68,10$) anlamlı düzeyde yüksek olarak bulunmuştur [119]. Dinç (2014), Aslan ve ark. (2020) ile Çömlek'in (2021) çalışmalarında,

babaların kendini baba olmaya hazır hissetme durumu ile B-BBÖ toplam puanı, sabır ve hoşgörü ile sevgi ve gurur alt boyutları arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir [80,112,118]. Babaların bebeklerine sabır, sevgi ve hoşgörü göstermelerinde gebeliğin planlı olması ve istenilmesinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada babaların doğum sonrası dönemde bebeğinin gece-gündüz bakımına katkıda bulunma durumunun, babaların baba-bebek bağlanma düzeyleri etkileyen bir faktör olduğu belirlenmiştir. Doğum sonrası dönemde bebeğinin gece-gündüz bakımına katkıda bulunan babaların B-BBÖ toplam puanları (77.00), sabır ve hoşgörü (35.20), etkileşimde zevk (26.90) alt boyutları puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Kartal ve ark. (2020) ile Kaya İffet'in (2020) çalışmalarında, bebeğinin gece-gündüz bakımına katkıda bulunan babaların B-BBÖ toplam puanları ile sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk alt boyutları puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir [118,119]. Korkmaz'ın (2020) çalışmasında, bebeğinin bakımını isteyerek yaptığını ifade eden babaların B-BBÖ toplam puanları ile sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk alt boyutları puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır [116]. Bu çalışmalar araştırmamızla benzerlik göstermektedir. Araştırmada babaların çoğunluğunun bakıma katıldıklarını ifade etmeleri, babaların bebeklerinin bakımı konusunda sorumluluk aldıklarını göstermektedir. Baba olmak emek isteyen bir süreçtir. Bu süreçte bebeği ile kaliteli ve yeterli vakit geçirmenin, onun bakım ihtiyaçlarını karşılamının baba ile bebek arasındaki iletişimi güçlendirerek baba-bebek bağlanma düzeyini arttırdığı düşünülmektedir. Aynı zamanda baba ile bebek arasındaki etkileşimin artması, babalık rolünün daha da güçlenmesine ve benimsenmesine katkı verebilir.

Babaların baba-bebek bağlanma düzeylerini etkilediği belirlenen faktörlerden diğeri de babaların bebekleri ile ilişkilerini algılama durumudur. Bebeği ile ilişkisini mükemmel olarak algıladığını ifade eden babaların B-BBÖ toplam puanları (80.05) ile sırasıyla tüm alt boyutları puanlarının (37.20, 28.95, 15.00) anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde ulaşıldığı kadarıyla babaların bebekleri ile ilişkilerini algılama durumuna göre baba-bebek bağlanma düzeylerinin incelendiği çalışmalara rastlanmamıştır. Araştırmamızda elde ettiğimiz bu sonuç, babaların bebeklerine sabır ve hoşgörü gösterdiklerini, bebekleri ile etkileşim kurmaktan zevk duyduklarını, bebeklerini sevdiklerini ve bebekleri ile gurur duyduklarını göstermesi açısından son derece önemli bir bulgudur.

Bu araştırmada babaların baba-bebek bağlanma düzeylerini etkileyebileceği düşünülen faktörlerden biri de babaların babası ile ilişkisini algılama durumudur. Babası ile ilişkisini mükemmel olarak algıladığını ifade eden babaların B-BBÖ sevgi ve gurur alt boyutu puanları (15.00) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Literatürde ulaşıldığı kadarıyla babaların babası ile ilişkisini algılama durumuna göre baba-bebek bağlanma

düzeylerinin incelendiği sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Hamilton'un (2000) çalışmasında, bebeklik döneminde oluşan bağlanma şeklinin ileri yaşam döneminde değişip değişmediğini incelediği çalışmasında, bebeklikteki bağlanma örüntüsünün ergenlik dönemi bağlanma örüntüsü ile benzer olduğunu saptamıştır [36]. Literatürde bebeklik dönemindeki bağlanma şeklinin yetişkinlikteki bağlanma şeklini yordadığına dair başka çalışmalar da mevcuttur [94,125,129]. Guzzo'nun (2011) çalışmasında, babaların kendi babalarıyla ilişki düzeyinin babalık rolünü şekillendirdiği saptanmıştır [130]. Aslan ve ark.'nın (2020) çalışmasında, babası ile ilişkisini mükemmel olarak algılayan babaların B-BBÖ sevgi ve gurur alt boyutu puanları ($14,18 \pm 1,31$) yüksek olup istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır [113].

Bu araştırmada babaların baba-bebek bağlanma düzeylerini etkilediği belirlenen faktörlerden birinin de çocukluk döneminde babasının kendisine ilişkin duygularını açıkça ifade etme durumu olduğu belirlenmiştir. Babasının kendisine ilişkin duygularını açıkça ifade eden babaların sevgi ve gurur alt boyutu puanlarının ($13,60$), ifade etmeyen babalardan ($14,50$) yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Literatürde ulaşıldığı kadarıyla babaların çocukluk döneminde babasının kendisine yönelik duygularını ifade etme durumuna göre baba-bebek bağlanma düzeylerinin incelendiği çalışmalara rastlanmamıştır. Görüldüğü gibi baba ile ilişki durumu ve duyguların paylaşımı yetişkinlik döneminde bireyin bağlanma düzeyini etkilemektedir. Bu nedenle kadın sağlığı hemşireleri baba-bebek bağlanmasının gebelik öncesi dönemden başlayarak geliştirilmesine yönelik farkındalık çalışmalarında rol almalıdır.

Ebeveynlerin evlilik uyumları ve bebekleri ile olan bağlanma düzeyi karşılıklı sevgi, saygı, güvene dayalı ilişki ve sorumlulukların yerine getirilmesi ile bağlantılıdır. Evlilikte eşler arasındaki uyum ve eşlerin birbirlerine olan desteği bebekleri ile olan iletişimlerini de etkilemektedir [29]. Literatür incelendiğinde ebeveynler ile yapılan çalışmalarda evlilik uyumunun anne-bebek ve baba-bebek bağlanmasını olumlu yönde etkilediğini tespit etmişlerdir. [92,128,131-134] Bu nedenle araştırmamızda babaların evlilik uyumlarının baba-bebek bağlanma düzeyleri üzerine etkisi incelenmiştir.

Araştırmamızda EUÖ toplam puan ortalamasının $43,55 \pm 9,09$ olduğu saptanmıştır. Literatürde sadece babaların evlilik uyumlarını inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Koçak'ın (2015) çalışmasında EUÖ ortalaması $43,99$, Türemen'in (2019) çalışmasında EUÖ toplam puan ortalamaları; deney grubunda $49,20 \pm 6,58$, kontrol grubunda ise $50,37 \pm 5,36$ olarak bulunmuştur [147]. Alınan puanın yüksek olması evlilik uyumunun arttığını, alınan puanın düşük olması evlilik uyumunun azaldığını göstermektedir. Araştırmamızda EUÖ alınabilecek toplam puan ortalamasının $58,00$ puan üzerinden $43,55 \pm 9,09$ olarak bulunması araştırmaya katılan babaların, evlilik uyum düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonucun babaların

öğrenim düzeylerinin ve dolayısı ile evlilik ilişkisine yönelik farkındalıklarının yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmamızda eşleri herhangi bir işte çalışmayan babaların EUÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve babaların eşlerinin çalışma durumlarına göre EUÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Araştırma bulgumuzun aksine Uzel'in (2015), Kahveci'nin (2016) ve Özaydınlık'ın (2014) çalışmalarında, çalışan ve çalışmayan bireylerin evlilik uyumları arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir [85,88,148]. Buna ek olarak; Tüfekçi ve Hoşgör'ün (2013) çalışmasında, çalışanların evlilik uyumunun daha yüksek olduğu bulunmuştur [149]. Korkmaz'ın (2017) çalışmasında, kendi ve eşi çalışan annelerin evlilik doyum puanları anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur [116]. Araştırmamızda eşleri çalışmayan babaların evlilik uyumlarının daha yüksek olduğunun belirlenmesi dikkat çekici bir bulgudur. Araştırmamızdan elde ettiğimiz bu sonuç, eşlerin çoğunluğunun üniversite ve lisansüstü mezun olmasına (n=89) ve bebek bakımı için geçici olarak işi bırakmalarına bağlı olabilir.

Araştırmamızda babaların evlilik uyumu ile sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur ve baba-bebek bağlanma düzeyleri arasında istatistiksel bir anlamlılık bulunmamıştır. Türemen'in (2019) çalışmasında, kontrol grubundaki babaların B-BBÖ ve alt boyutları ile EUÖ arasındaki ilişkiyi gösteren bulgular incelendiğinde; B-BBÖ ölçek ve alt boyutlarının toplam puan ortalamaları ile müdahale öncesi ve müdahale sonrası EUÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür [147].

Araştırmamızın aksine; Hamur'un (2019) paternal bağlanma ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur [128]. Buna ek olarak; , Lundy'nin (2002) çalışmasında evlilik ilişkilerinin babaların bebeklerine bağlanma durumunu ve bebekleriyle etkileşimlerini etkilediğini, evliliklerinden memnun olan babaların, daha az memnun olan babalara göre bağlanma puanlarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir [144]. Güleç ve Kavlak'a (2015) göre baba-bebek bağlanması, babanın eşi ile olan ilişkisi ve evlilik memnuniyetinin etkilemektedir [25]. Mehall ve ark. (2009) ile Benware'nin (2013) yaptıkları çalışmalarda da ebeveynler arasındaki uyumun baba-bebek bağlanması için önemli olduğu vurgusu da çalışma sonuçlarını desteklemektedir [145,146]. Araştırmamızda elde ettiğimiz bu bulgunun araştırma popülasyonuna özgü olabileceği düşünülmektedir.

5.2. SONUÇ

Babaların evlilik uyumları ile baba-bebek bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

- Babaların yaş ortalamasının 33.44 ± 5.78 (yıl) olduğu,
- Babaların evlilik yılı ortalamasının 5.86 ± 5.35 (yıl) olduğu,
- Babaların %61.1'inin lisans mezunu olduğu,
- Babaların tamamına yakınının herhangi bir işte çalıştığı ve sosyal güvencesinin olduğu,
- Babaların bebeklerinin yaş ortalamasının 8.0 ± 2.5 (ay) olduğu,
- Babaların EUÖ puan ortalamasının 43.55 ± 9.09 olduğu, babaların evlilik uyumlarının yüksek olduğu,
- Babaların B-BBÖ toplam puan ortalamasının 72.83 ± 10.80 olduğu, babaların baba-bebek bağlanma düzeyinin yüksek olduğu,
- Babaların sadece eşlerinin çalışma durumu ile EUÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel anlamlı farklılık olduğu ($p < 0.05$),
- Babaların öğrenim düzeyi, sosyal güvence durumu, kendini baba olmaya hazır hissetme durumu, doğum sonrası dönemde bebeğinin gece-gündüz bakımına katkıda bulunma durumu ve bebeği ile ilişkisini algılama durumu ile B-BBÖ toplam puanları arasında istatistiksel anlamlı farklılık olduğu ($p < 0.05$),
- Babaların EUÖ ile B-BBÖ ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur ($p > 0.05$).

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- ✓ Antenatal dönemde babaların baba-bebek bağlanması açısından ayrıntılı olarak değerlendirilerek, baba-bebek bağlanması düzeyinin belirlenmesi,
- ✓ Antenatal dönemde baba-bebek bağlanmasına yönelik babalara danışmanlık yapılması,
- ✓ Antenatal dönemde ebeveynlerin evlilik uyumlarının değerlendirilmesi,
- ✓ Verilen hizmet ve bakımın kalitesini arttırmak için, antenatal dönemde önemli rol üstlenen sağlık personellerinin, baba-bebek bağlanmasına yönelik farkındalıklarının artırılmasını sağlamak amacıyla hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi,
- ✓ Daha geniş ve farklı örneklem grupları kullanılarak yeni çalışmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- [1]. Bowlby, J. (1969). Attachment and loss: volume I: attachment. In *Attachment and Loss: Volume I: Attachment* (pp. 1-401). London: The Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis.
- [2]. Sımsıkı, H. (2011). Baba Katılımının Ebeveyn Tutumu, Bağlanma Stili ve Çift Uyumu Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- [3]. Matas L, Arend R.A., Sroufe A. (1978). Continuity Of Adaptation İn The Second Year: The Relationship Between Quality Of Attachment And Later Competence. *Child Dev* 49: 547-56.
- [4]. Türköz, Y., (2007). Okul Öncesi Çocuklarda Bağlanma Örüntüsünün Problem Çözme ve Açık Bellek Süreçlerine Etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- [5]. Altundağ, G. (2011). Üniversite öğrencilerinde bağlanma stilleri, stresle başa çıkma tutumları ve stresi algılama düzeyinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- [6]. Bowlby, J. (2012). Bağlanma ve kaybetme-1, Bağlanma. *İstanbul, Pinhan Yayınevi*.
- [7]. Alhusen, J. L. (2008). A literature update on maternal-fetal attachment. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*, 37(3), 315-328.
- [8]. Abasi, E., Tahmasebi, H., Zafari, M., Takami, G. N. (2012). Assessment on effective factors of maternal-fetal attachment in pregnant women. *Life Science Journal*, 9(1), 68-75.
- [9]. Ustunsoz, A., Guvenc, G., Akyuz, A., Oflaz, F. (2010). Comparison of maternal-and paternal-fetal attachment in Turkish couples. *Midwifery*, 26(2), e1-e9.
- [10]. Goodsell, T. L., Barrus, R. J., Meldrum, J. T., Vargo, D. W. (2010). Fatherhood harmony: Polyphony, movement, and subjectivity. *Fathering: A Journal of Theory, Research & Practice about Men as Fathers*, 8(1).
- [11]. Tüzün, O., Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1), 24-39.
- [12]. Erdoğan, A., (2004). Çocuğun Psikososyal Gelişiminde Babanın Rolü, *Yeni Symposium Psikiyatri: Nöroloji ve Davranış Bilimleri Dergisi*, 42(4), 147-153.
- [13]. Evans, C., (1997). Turkish fathers attitudes to and involvement their fathering role. Unpublished Master Thesis. Boğaziçi University, İstanbul.
- [14]. Hazen, N. L., McFarland, L., Jacobvitz, D., Boyd-Soisson, E. (2010). Fathers' frightening behaviours and sensitivity with infants: Relations with fathers' attachment representations, father-infant attachment, and children's later outcomes. *Early child development and care*, 180(1-2), 51-69.
- [15]. Mehall, K. G., Spinrad, T. L., Eisenberg, N., Gaertner, B. M. (2009). Examining the relations of infant temperament and couples' marital satisfaction to mother and father involvement: A longitudinal study. *Fathering*, 7(1), 23.
- [16]. Soysal, A. Ş., Bodur, Ş., İşeri, E., Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8(2), 88-99.
- [17]. Benice, A., (2014). Çocuğumuz ile Yeterli Vakit Geçiriyor muyuz? *Eğitimde Yansımalar*, Arel Koleji, 35(12).
- [18]. Howard, K. S. (2010). Paternal attachment, parenting beliefs and children's attachment. *Early Child Development and Care*, 180(1-2), 157-171.
- [19]. Harrington, B., Van Deusen, F., Humberd, B. (2011). The new dad: Caring, committed and conflicted. *Boston, MA: Boston College Center for Work & Family*.

- [20]. Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 79-89.
- [21]. Veríssimo, M., Santos, A. J., Vaughn, B. E., Torres, N., Monteiro, L., Santos, O. (2011). Quality of attachment to father and mother and number of reciprocal friends. *Early Child Development and Care*, 181(1), 27-38.
- [22]. İlaslan, Ö., (2009). Çocukları Bağlanma Davranışlarının Özlük Nitelikleri ve Anne Bağlanma Stilllerine Göre İncelenmesi. Yayımlanmamış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- [23]. Ramchandani, P., Psychogiou, L. (2009). Paternal psychiatric disorders and children's psychosocial development. *The Lancet*, 374(9690), 646-653.
- [24]. Kochanska, G., Kim, S. (2013). Early attachment organization with both parents and future behavior problems: From infancy to middle childhood. *Child development*, 84(1), 283-296.
- [25]. Güleç, D., Kavlak, O. (2013). The study of reliability and validity of paternal-infant attachment scale in Turkish society Baba-bebek bağlanma ölçeği'nin Türk toplumunda geçerlik ve güvenirliğinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 10(2), 170-181.
- [26]. Grossmann, K., Grossmann, K. E. (2005). The impact of attachment to mother and father at an early age on children's psychosocial development through young adulthood. *Encyclopedia on Early Childhood Development (online)*. Montreal, Quebec: Centre of Excellence for Early Childhood Development.
- [27]. Şen, S. (2007). Anneanne-Anne-Bebek Bağlanmasının İncelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- [28]. Yekenkunrul D. (2011). Gebelikte Bulantı Kusma, Evlilik Uyumu ve Eş İlişkisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- [29]. Durualp, E., Kaytez, N., Girgin, B. A. (2017). Evlilik doyumu ve maternal bağlanma arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(2).
- [30]. Uludağlı, N. P. (2017). Baba katılımında etkili faktörler ve baba katılımının baba, anne ve çocuk açısından yararları. *Türk Psikoloji Yazıları*, 20(39), 70-92.
- [31]. Serçekuş, P., Başkale, H. (2016). Effects of antenatal education on fear of childbirth, maternal self-efficacy and parental attachment. *Midwifery*, 34, 166-172.
- [32]. Kozłowska, K., Hanney, L. (2002). The network perspective: An integration of attachment and family systems theories. *Family Process*, 41(3), 285-312.
- [33]. Belsky, J. Casidy, J. (1994). Attachment: Theory and evidence. In M. Rutter, D. Hay (Ed.), *Development Through Life: A Handbook for Clinicians* (373-402). Oxford: Blackwell.,
- [34]. Teitler, J. O. (2001). Father involvement, child health and maternal health behavior. *Children and Youth Services Review*, 23(4-5), 403-425.
- [35]. Feeney, J. A. (1999). Adult attachment, emotional control, and marital satisfaction. *Personal Relationships*, 6(2), 169-185.
- [36]. Hamilton, C. E. (2000). Continuity and discontinuity of attachment from infancy through adolescence. *Child development*, 71(3), 690-694.
- [37]. Bowlby, J. Margery, F., Ainsworth, M.D.S. (1965). *Child Care and the Growth of Love*, Great Britain: Hazell Watson & Viney Ltd., Great Britain.
- [38]. Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental psychology*, 28(5), 759.

- [39]. Sümer, N., Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.
- [40]. Collins, N.L., Laurson, W. (2003) Adolescents' relationships with parents. *J Lang Soc Psychol* 22(1), 58-65.
- [41]. Bretherton, I. (2010). Fathers in attachment theory and research: A review. *Early Child Development and Care*, 180(1-2), 9-23.
- [42]. Kesebir, S., Kavzoğlu, S. Ö., Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2), 321-342.
- [43]. Bolattekin, A. (2014). Anne-babanın bağlanma stilleri, anne-baba tutumları ve çocuklarındaki davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul
- [44]. Bowlby, J. (2012). Bağlanma ve kaybetme-1, Bağlanma. *İstanbul, Pinhan Yayınevi*.
- [45]. Sümer, N. (2006). Ergenlikte Ebeveyn Tutum ve Davranışlarının Bağlanma Kaygısındaki Rolü. 11. *Ergen Günleri, Konuşma Metni*, Hacettepe Üniversitesi, Ankara. Erişim adresi: <http://www.psy.metu.edu.tr/rrl/publications/>
- [46]. Tutarel, Kışlak., Ş. (1999).Evlilik Uyum Ölçeği Adaptasyon Çalışması, 3P Dergisi, 7(1), 50-57.
- [47]. Belsky, J. (2005). Childcare Matters. Early Childhood in Focus 1. John Oates (ed.), The Open University, 12-14.
- [48]. Ramchandani, P. G., Domoney, J., Sethna, V., Psychogiou, L., Vlachos, H., Murray, L. (2013). Do early father–infant interactions predict the onset of externalising behaviours in young children? Findings from a longitudinal cohort study. *Journal of child psychology and psychiatry*, 54(1), 56-64.
- [49]. Uytun, M. Ç., Öztop, D. B., Eşel, E. (2013). Ergenlik ve erişkinlikte bağlanma davranışının değerlendirilmesi. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 26(2), 177-189.
- [50]. Çakır, S. (2008). Evli Bireylerin Evlilik uyumlarının Ana- Babalarına Bağlanma Düzeyleri ve Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- [51]. Çağ, P., Yıldırım, İ. (2013). Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel ve Kişisel Değişkenler. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4(39).
- [52]. Ainsworth, M.D.S., Blehar, M.C., Waters, E., Wall, S.N. (2015). Patterns of Attachment: A Psychological Study of the Strange Situation (1st ed.). Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9780203758045>
- [53]. Feyzioğlu, E. S. (2008). Bağlanma Stilleri, Problem Çözme Becerileri ve Hükümlülük Özellikleri Arasındaki İlişkiler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- [54]. Bowlby, J. Margery, F., Ainsworth, M.D.S. (1965). Child Care and the Growth of Love, Great Britain: Hazell Watson & Viney Ltd.,
- [55]. Kocacık, F., Gökkaya, V. B. (2005). Türkiye’de çalışan kadınlar ve sorunları. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(1), 195-219.
- [56]. Belsky, J., Cassidy, J. (1994). Attachment: Theory and evidence. In M. Rutte, D. Hay (Eds.), Development through life: A Handbook for Clinicians (pp. 373-402). Oxford: Blackwell.
- [57]. Durmazoğlu, G., Çiçek, Ö., Okumuş, H. (2021). The effect of spousal support perceived by mothers on breastfeeding in the postpartum period. *Turkish archives of pediatrics*, 56(1), 57–61.

- [58]. Kavlak, O. (2004). Maternal Bağlanma Ölçeği'nin Türk Toplumuna Uyarlanması, Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- [59]. Kayacı, M. (2008). Maternal bağlanmayı etki eden faktörlerin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- [60]. Yalçın J. Y. (2010). Anne Bebek Arasındaki Bağlanma Olgusunun İnfantil Kolik ile İlişkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- [61]. Bilgin, N. Ç., Potur, D. C. (2010). Doğum sonu dönem kanıt temelli yaklaşımlar ve hemşirelik. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 3(3), 80-87.
- [62]. Bilgin, Z., Alpar, Ş. E. (2018). Kadınların maternal bağlanma algısı ve anneliğe ilişkin görüşleri. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(1), 6-15.
- [63]. Bingöl, T. Y., Tel, H. (2007). Postpartum dönemdeki kadınlarda algılanan sosyal destek ve depresyon düzeyleri ile etkileyen faktörler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(3), 1-6.
- [64]. Bjerke, S. E. Y., Vangen, S., Nordhagen, R., Ytterdahl, T., Magnus, P., Stray-Pedersen, B. (2008). Postpartum depression among Pakistani women in Norway: prevalence and risk factors. *The Journal of Maternal-Fetal & Neonatal Medicine*, 21(12), 889-894.
- [65]. Aslan, Y., Ege, E. (2016). Breastfeeding self-efficacy of mothers and relationship with depression risk Annelerin emzirme öz-yeterliliği ve depresyon riski ile ilişkisi. *Journal of Human Sciences*, 13(2), 3160-3172.
- [66]. Gage, J. D., Kirk, R. (2016). First-time fathers: perceptions of preparedness for fatherhood. *Canadian Journal of Nursing Research Archive*, 34(4), 15-24.
- [67]. Sevil Ü, Kavlak O. (2003). Couvade syndrome (sympathetic pregnancy). *Aile ve Toplum Dergisi*; 2(6),49-53. 32.
- [68]. Brennan, A., Ayers, S., Ahmed, H., Marshall-Lucette, S. (2007). A critical review of the Couvade syndrome: the pregnant male. *Journal of reproductive and infant psychology*, 25(3), 173-189.
- [69]. Rowlands, I. J., Redshaw, M. (2012). Mode of birth and women's psychological and physical wellbeing in the postnatal period. *BMC pregnancy and childbirth*, 12(1), 1-11.
- [70]. Paulson, J. F., Bazemore, S. D. (2010). Prenatal and postpartum depression in fathers and its association with maternal depression: a meta-analysis. *Jama*, 303(19), 1961-1969.
- [71]. Lamb, M. E. (1976). Interactions between two-year-olds and their mothers and fathers. *Psychological reports*, 38(2), 447-450.
- [72]. Yu, C. Y., Hung, C. H., Chan, T. F., Yeh, C. H., Lai, C. Y. (2012). Prenatal predictors for father-infant attachment after childbirth. *Journal of clinical nursing*, 21(11-12), 1577-1583.
- [73]. Demiray, Ö. (2006). *Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- [74]. Özgüven İ.E. (2014). *Evlilik ve aile terapisi*. Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.
- [75]. Yalın, A. (1979). Baba çocuk etkileşimi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 2, 28-32.
- [76]. Castillo, J., Welch, G., Sarver, C. (2011). Fathering: The relationship between fathers' residence, fathers' sociodemographic characteristics, and father involvement. *Maternal and Child Health Journal*, 15(8), 1342-1349.
- [77]. Seven, S. (2006). 6 yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyleri ile Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

- [79]. İyiasu, Z., Abubakar, I. S., Galadanci, H. S., Aliyu, M. H. (2010). Birth preparedness, complication readiness and fathers' participation in maternity care in a northern Nigerian community. *African journal of reproductive health*, 14(1), 21-32.
- [80]. Dinç, S. (2014) Baba-Bebek Arasındaki Bağlanma Durumu ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul
- [81]. Akçadağ, P. (2018). Evli Bireylerde Evlilik Uyumu ile Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- [82]. Pehlivan, K. (2006). Psikiyatrik kadın hastalarda evlilik ve ebeveyn olma: Bir gözden geçirme. *Düşünen Adam*, 19(3), 143-154.
- [83]. Çavuşoğlu, Z.Ş. (2011). Bağlanma stilleri evlilik uyumu ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- [84]. Erbek, E., Beştepe, E., Akar H. ve Eradamlar, N. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam Dergisi*, 18 (1), 39-47.
- [85]. Özaydınlık, Ş. (2011). Evli çiftlerin evlilik uyumu bile kişilik özellikleri ve romantik ilişkilerindeki sosyal ilginin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul
- [86]. Ersanlı, K. (2008). Kalkan M. *Evlilik İlişkilerini Geliştirme: Kuram ve Uygulama*. Ankara: Nobel yayınları.
- [87]. Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum: Kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 4(4), 49-58.
- [88]. Uzel, A. (2015). *Evlilik ilişkisi içerisinde çiftler arasında cinsel doyumun, evlilik uyumu ve benlik saygısı üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, Ankara.
- [89]. MacLean A. P. (2001). *Attachment in Marriage: Predicting Marital Satisfaction from Partner Matching Using a Three-Group Typology of Adult Attachment Style*. Unpublished Doctoral Dissertation. Purdue University, West Lafayette, Indiana.
- [90]. Spanier, G. B., Lewis, R. A., Cole, C. L. (1975). Marital adjustment over the family life cycle: The issue of curvilinearity. *Journal of Marriage and the Family*, 263-275.
- [91]. Gladding, S. T. (2002). Family therapy: History, theory and practice (30. edition).
- [92]. Caldera, Y. M. (2004). Paternal Involvement and Infant-Father Attachment: A Q-Set Study. *Fathering: A Journal of Theory, Research & Practice about Men as Fathers*, 2(2), 191-210.
- [93]. Mercer, R. T., Ferkehch, S. L. (1990). Predictors of parental attachment during early parenthood. *Journal of Advanced Nursing*, 15(3), 268-280.
- [94]. Condon, J. T., Corkindale, C. J., Boyce, P. (2008). Assessment of postnatal paternal-infant attachment: development of a questionnaire instrument. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 26(3), 195-210.
- [95]. Schneider, B. H., Atkinson, L., Tardif, C. (2001). Child-parent attachment and children's peer relations: A quantitative review. *Developmental psychology*, 37(1), 86.
- [96]. Gümüşdaş M. (2014). Gebelikte Evlilik Uyumu ve Sosyal Destek Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- [97]. George C, Kaplan N, Main M. (2015). The adult attachment interview. Berkeley, University of California.
- [98]. İşler, A. (2007). Prematüre Bebeklerde Anne-Bebek İlişkinin Başlatılmasında Yenidoğan Hemşirelerinin Rolü. *Perinatoloji Dergisi*, 15, (1).

- [99]. Çınar, N., Köse, D., Altınkaynak, S. (2013). Yenidoğanın anne ve baba ile bağlanma süreci. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 22(6).
- [100]. Insana, S. P., Garfield, C. F., Montgomery-Downs, H. E. (2014). A mixed-method examination of maternal and paternal nocturnal caregiving. *Journal of Pediatric Health Care*, 28(4), 313-321.
- [101]. Kaila-Behm, A., Vehviläinen-Julkunen, K. (2000). Ways of being a father: how first-time fathers and public health nurses perceive men as fathers. *International Journal of Nursing Studies*, 37(3), 199-205.
- [102]. Bowlby, J. (1973). Attachment and loss: Volume II: Separation, anxiety and anger. In *Attachment and loss: Volume II: Separation, anxiety and anger* (pp. 1-429). London: The Hogarth press and the institute of psycho-analysis.
- [103]. Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: retrospect and prospect. *American journal of Orthopsychiatry*, 52(4), 664.
- [104]. Şener, A., Terzioğlu, G. (2008). Bazı sosyo-ekonomik ve demografik değişkenler ile iletişimin eşler arası uyuma etkisinin araştırılması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 13(13), 7-20.
- [105]. Bıyık, A., Özsoy, S. A., Ardahan, M., Özkahraman, Ş., İz, F. B. (2006). Kadınların Stres Verici Yaşam Olaylarıyla Karşılaşma Durumları. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 1-12.
- [106]. Ardahan, M. (2006). Sosyal destek ve hemşirelik. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 68-75.
- [107]. Okanlı A, Tortumluoğlu G, Kırpınar İ. (2003). Gebe kadınların ailelerinden algıladıkları sosyal destek ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 4, 98-105
- [108]. Yanikkerem, E., Altıparmak, S., Karadeniz, G. (2006). Gebelikte yaşanan fiziksel sağlık sorunlarının incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 10(10).
- [109]. Poulsen, H. B., Hazen, N., Jacobvitz, D. (2019). Parents' prenatal joint attachment representations and early caregiving: the indirect role of prenatal marital affect. *Attachment & Human Development*, 21(6), 597-615.
- [110]. Nydegger, C. N., Mitteness, L. S. (1991). Fathers and their adult sons and daughters. *Marriage & Family Review*, 16(3-4), 249-266.
- [111]. Cabrera, N. J., Fitzgerald, H. E., Bradley, R. H., Roggman, L. (2014). The ecology of father-child relationships: An expanded model. *Journal of Family Theory & Review*, 6(4), 336-354.
- [112]. Aslan, E., Ertürk, S., Demir, H., Aksoy, Ö. (2017). *Fathers' Attachment Status to their Infants*. *International Journal of Caring Sciences*, 10(3), 1410-1418.
- [113]. Kilan, S. (2019). *Baba-bebek bağlanması ve etkileyen faktörler; Manisa örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- [114]. Kartal, Y. A., Erişen, B. (2020). 6-12 Aylık Bebeği Olan Babaların Bebeklerine Bağlanma Durumu ve İlişkili Faktörler. Mehmet Akif Ersoy University Journal of Health Sciences Institute, 8(2), 44-49.
- [115]. Türkçüer, N. (2020). Postpartum dönemde baba-bebek bağlanmasının fonksiyonel duruma etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- [116]. Korkmaz, H. (2020). 0-1 yaş bebeği olan annelerde postpartum depresyonun baba-bebek bağlanmasına etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

- [117]. Küğcümén, G., Güney, G. Z. D., Özcanan, Ç., Erdoğan, N. Babaların Paternal Adaptasyon Düzeyi ve İlişkili Faktörlerin Belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 3(2), 61-66.
- [118]. Çömlek, G. (2021). Anne-bebek bağlanması ve baba-bebek bağlanması arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul.
- [119]. Güler Kaya, İ. (2020). Gebelikte baba desteğinin paternal bağlanmaya etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul.
- [120]. Evcili, F., Yurtsal, Z. B., Cesur, B., Kaya, N., (2017). Yenidoğana Uygulanan Ağrılı İşlemlerin Ebeveyn-Bebek Bağlanmasına Etkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 65-71.
- [121]. Allen, S., Daly, K. J. (2007). The effects of father involvement. *An Updated Research Sum*, 603, 1-27.
- [122]. Sahip, Y., Turan, J. M. (2007). Education for expectant fathers in workplaces in Turkey. *Journal of Biosocial Science*, 39(6), 843-860.
- [123]. Varghese, C., Wachen, J. (2016). The determinants of father involvement and connections to children's literacy and language outcomes: Review of the literature. *Marriage & Family Review*, 52(4), 331-359.
- [124]. Cox, M. J., Paley, B. (1997). Families as systems. *Annual review of psychology*, 48(1), 243-267.
- [125]. Hjelmstedt, A., Collins, A. (2008). Psychological functioning and predictors of father-infant relationship in IVF fathers and controls. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 22(1), 72-78.
- [126]. Redshaw, M., Henderson, J. (2013). Fathers' engagement in pregnancy and childbirth: evidence from a national survey. *BMC pregnancy and childbirth*, 13(1), 1-15.
- [127]. Sürücüler, Hale Kızıl. (2019). 6-12 aylık bebeği olan babalara verilen eğitimin baba-bebek bağlanma durumuna etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Balıkesir Üniversitesi. Balıkesir.
- [128]. Hamurcu, G. (2018). Paternal Bağlanma ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi, Ankara.
- [129]. Asalıoğlu, C. U. (2017). Yeni Doğan Yoğun Bakımda Bebeği Yatan Ebeveynlerin Sosyal Destek Algıları ve Ebeveyn Bebek Bağlanma Durumları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- [130]. Kışla, Ş. (2021). 6-12 aylık bebeği olan babaların kendi babalarıyla ilişki düzeyleri ile bebekleriyle bağlanma durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- [131]. Pinel-Jacquemin, S., Gaudron, C. Z. (2013). Siblings: parent-child attachments, perceptions, interaction and family dynamics. *Journal of Communications Research*, 5(1).
- [132]. Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 79-89.
- [133]. Hazen, N. L., McFarland, L., Jacobvitz, D., Boyd-Soisson, E. (2010). Fathers' frightening behaviours and sensitivity with infants: Relations with fathers' attachment representations, father-infant attachment, and children's later outcomes. *Early child development and care*, 180(1-2), 51-69.
- [134]. Lang, S. N., Tolbert, A. R., Schoppe-Sullivan, S. J., Bonomi, A. E. (2016). A cocaring framework for infants and toddlers: Applying a model of coparenting to parent-teacher relationships. *Early Childhood Research Quarterly*, 34, 40-52.

- [135]. Mercer, R. T., Ferkehch, S. L. (1990). Predictors of parental attachment during early parenthood. *Journal of Advanced Nursing*, 15(3), 268-280.
- [136]. Beitel, A. H., Parke, R. D. (1998). Paternal involvement in infancy: The role of maternal and paternal attitudes. *Journal of Family Psychology*, 12(2), 268.
- [137]. Boyce, P., Condon, J., Barton, J., Corkindale, C. (2007). First-time fathers' study: psychological distress in expectant fathers during pregnancy. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 41(9), 718-725.
- [138]. Bronte-Tinkew, J., Ryan, S., Carrano, J., Moore, K. A. (2007). Resident fathers' pregnancy intentions, prenatal behaviors, and links to involvement with infants. *Journal of Marriage and Family*, 69(4), 977-990.
- [139]. Boechler, V., Harrison, M. J., Magill-Evans, J. (2003). Father-child teaching interactions: The relationship to father involvement in caregiving. *Journal of Pediatric Nursing*, 18(1), 46-51.
- [140]. Kirkpatrick, L. A., Hazan, C. (1994). Attachment styles and close relationships: A four-year prospective study. *Personal relationships*, 1(2), 123-142.
- [141]. Guzzo, K. B. (2011). New father's experiences with their own fathers and attitudes toward fathering. *Fathering*, 9(3), 268.
- [142]. Caldera, Y. M., Lindsey, E. W. (2006). Coparenting, mother-infant interaction, and infant-parent attachment relationships in two-parent families. *Journal of Family psychology*, 20(2), 275.
- [143]. Brown, G. L., Schoppe-Sullivan, S. J., Mangelsdorf, S. C., Neff, C. (2010). Observed and reported supportive coparenting as predictors of infant-mother and infant-father attachment security. *Early child development and care*, 180(1-2), 121-137.
- [144]. Lundy, B. L. (2002). Paternal socio-psychological factors and infant attachment: The mediating role of synchrony in father-infant interactions. *Infant Behavior and Development*, 25(2), 221-236.
- [145]. Benware, J. (2013). Predictors of Father- Child and Mother Child Attachment in Two Parent Families. All Graduate Theses and Dissertations, Utah State University, Utah.
- [146]. Mehall, K. G., Spinrad, T. L., Eisenberg, N., Gaertner, B. M. (2009). Examining the relations of infant temperament and couples' marital satisfaction to mother and father involvement: A longitudinal study. *Fathering*, 7(1), 23.
- [147] Türemen, M., (2019). *Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde bebeği yatan babalarda ten tene temasın baba-bebek bağlanması ve evlilik uyumuna etkisi* (Master's thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- [148]. Kahveci, G. A., (2016). *Evli çiftlerde evlilik uyumu, evlilik çatışma biçimi ve depresyon düzeylerinin değerlendirilmesi*. (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- [149]. Tüfekçi Hoşgör, E., (2013). *Evli çiftlerin öfke ifade tarzları ile evlilik uyumunun incelenmesi* (Doctoral dissertation, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

EKLER

EK-1

Baba Bebek Bağlanması İle Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Kişisel Bilgi Formu

Sayın Katılımcı,

Baba bebek bağlanması ile evlilik uyumu arasındaki ilişkini belirlemek amacıyla bir çalışma yapıyoruz. Araştırma sonucunda baba bebek bağlanması ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiye yönelik çözüm önerileri geliştirilecektir. Sizden alınacak olan tüm bilgiler bilimsel bir araştırmaya veri olarak kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Hiçbir şekilde isminiz kaydedilmeyecektir. Katılımınız için şimdiden teşekkür ederim.

ARAŞTIRMACILAR:

Prof. Dr. Duygu V. Yılmaz

Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Doğum-Kadın
Sağ. ve Hast. Hemşireliği ABD

YL. Öğr. Rümeysa Nur Tonguz

Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik
ABD Yüksek Lisans Programı

Anket No: Tarih:

SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1. Kaç yaşındasınız?

2. Gelir getiren bir işte çalışıyor musunuz?

☐ Çalışıyorum

☐ Çalışmıyorum

3. Öğrenim düzeyiniz nedir?

☐ Okur-yazar değil

☐ Okur-yazar

☐ İlköğretim

☐ Ortaöğretim (ortaokul, lise)

☐ Üniversite ve üzeri

☐ Lisansüstü

4. Eşiniz gelir getiren bir işte çalışıyor mu?

☐ Çalışıyor

☐ Çalışmıyor

5. Eşinizin öğrenim düzeyi nedir?

- ☐ Okur-yazar değil
- ☐ Okur-yazar
- ☐ İlköğretim
- ☐ Ortaöğretim (ortaokul, lise)
- ☐ Üniversite ve üzeri
- ☐ Lisansüstü

6. Aile tipiniz nedir?

- ☐ Çekirdek aile
- ☐ Geniş aile

7. Sosyal güvenceniz var mı?

- ☐ Var
- ☐ Yok

8. Gelir durumunuz nedir?

- ☐ Gelir giderden az
- ☐ Gelir gidere denk
- ☐ Gelir giderden fazla

9. Ne kadar zamandır evlisiniz? yıl.....ay

10. Şuan bebeğiniz kaç aylık?

11. Doğum sonrası dönemde bebeğin gece- gündüz bakımına katkınız var mı?

- ☐ Var
- ☐ Yok

BABANIN BEBEĞİ İLE İLİŞKİSİNE YÖNELİK İFADELERİ

13. İlk gebelik haberini aldığınızda kendinizi baba olmaya hazır hissediyor muydunuz?

- ☐ Hissediyordum
- ☐ Hissetmiyordum

14. Bebeğinizin cinsiyeti nedir?

- ☐ Kız
- ☐ Erkek

16. Genel olarak bebeğinizle ilişkinizi nasıl değerlendirirsiniz?

- ☐ Mükemmel
- ☐ İyi
- ☐ Kötü
- ☐ Çok kötü

BABANIN ÇOCUKLUK DÖNEMİNE İLİŞKİN ÖZELLİKLERİ

20. Genel olarak babanız ile ilişkinizi nasıl değerlendirirsiniz?

- ☐ Mükemmel
- ☐ İyi
- ☐ Kötü
- ☐ Çok kötü

21. Çocukluk döneminde size kim baktı? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

- ☐ Anne/Baba
- ☐ Akraba
- ☐ Bakıcı
- ☐ Diğer.....

22. Genel olarak babanızın annenizle ilişkisini nasıl değerlendirirsiniz?

- ☐ Mükemmel
- ☐ İyi
- ☐ Kötü
- ☐ Çok kötü

23. Çocukluk döneminde babanız ile oyun oynar mıydınız?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

24. Babanız size karşı duygularını açık bir şekilde ifade eder miydi?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

EK-2

BABA BEBEK BAĞLANMA ÖLÇEĞİ

Bu ölçek, 6-12 aylık bebeği olan baba-bebek bağlanmasını ölçmeye yönelik 19 adet madde içermektedir.

Lütfen her bir maddeyi okuyunuz ve tüm maddeleri değerlendiriniz.

1. Bebekle ilgilendiğim zamanlar kızgınlık veya öfke hissediyorum;

Her zaman

Sık sık

Ara sıra

Çok nadir

Hiçbir zaman

2. Bebekle ilgilendiğim zamanlar, onun huysuzlaştığını ve beni üzmeyle çalıştığını hissediyorum;

a. Her zaman **b.** Sık sık **c.** Ara sıra **d.** Çok nadir **e.** Hiçbir zaman

3. Son iki hafta içinde bebek ile ilgili duygularımı şöyle tanımlıyorum;

a. Hoşlanmama

b. Bebeğe karşı güçlü duygularım yok

c. Zayıf sevgi

d. Orta düzeyde sevgi

e. Yoğun sevgi

4. Bebeğimin neye ihtiyacı olduğunu ya da ne istediğini anlayabiliyorum;

a. Her zaman **b.** Sık sık **c.** Ara sıra **d.** Çok nadir **e.** Hiçbir zaman

5. Bebeğimle olan etkileşim seviyemi göz önüne alırsak şöyle olduğuma inanıyorum;

- a. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan çok daha fazla ilgiliyim.
- b. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan biraz daha fazla ilgiliyim.
- c. Benimle aynı durumdaki çoğu babayla aynı seviyede ilgiliyim.
- d. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan biraz daha az ilgiliyim.
- e. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan çok daha az ilgiliyim.

6. Bebeğimle birlikteyken sıkıldığımı hissediyorum;

- a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Hiçbir zaman

7. Bebeğimle birlikte diğer insanların yanındayken onunla gurur duyduğumu hissediyorum;

- a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Hiçbir zaman

8. Bebekle ilgilenmeye ve onun bakımına mümkün olduğu kadar katılmaya çalışıyorum;

- a. Doğru b. Doğru değil

9. Kendimi(eşim dışında) çevremdeki insanlarla bebek hakkında konuşurken buluyorum;

- a. Hergün birçok kez
- b. Hergün birkaç kez
- c. Günde bir kez
- d. Nadiren

10. Bebekten ayrılmam gerektiği zamanlar kendimi;

- a. Her zaman üzgün hissederim (ya da ondan ayrılmak her zaman zor gelir)
- b. Sık sık üzgün hissederim (ya da ondan ayrılmak sık sık zor gelir)
- c. Hem üzüntü hem de rahatlama duygularını birlikte hissederim.

d. Sık sık rahatlamış hissedirim (ve ayrılmak sık sık kolay gelir).

e. Her zaman rahatlamış hissedirim (ve ayrılmak her zaman kolay gelir).

11. Bebekle birlikteyken;

a. Her zaman çok doyum alıyorum.

b. Sık sık doyum alıyorum.

c. Ara sıra doyum alıyorum.

d. Çok nadir doyum alıyorum.

12. Bebekle birlikte olmadığım zamanlar, kendimi onu düşünürken buluyorum;

a. Her Zaman **b.** Sık sık **c.** Ara sıra **d.** Çok nadir **e.** Hiçbir zaman

13. Bebekle birlikteyken;

a. Genellikle onunla geçirdiğim zamanı uzatmaya çalışırım.

b. Hiçbiri

c. Genellikle onunla geçirdiğim zamanı kısa tutmaya çalışırım.

14. Bebekten bir süre uzak kaldığımda, onunla tekrar birlikte olmak için genellikle şöyle hissedirim;

a. Bu düşünceden yoğun bir keyif alırım

b. Bu düşünceden orta düzeyde keyif alırım

c. Bu düşünceden çok az keyif alırım

d. Bu düşünce hakkında hiçbir şey hissetmem.

e. Bu düşünce hakkında olumsuz hislerim olur.

15. Geçen üç ay süresince, beş dakika ya da daha fazla süreyle kendimi uyuyan bebeği izlerken buluyorum;

a. Her zaman **b.** Sık sık **c.** Ara sıra **d.** Hiçbir zaman

16. Artık bebek hakkında şöyle düşünüyorum*;**

- a. Tam olarak benim bebeğim gibi.
- b. Biraz benim bebeğim gibi.
- c. Henüz gerçekten benim bebeğim gibi değil.

17. Bebek nedeniyle vazgeçmek zorunda kaldığımız şeyleri düşününce;

- a. Ona çok fazla kızdığımı görüyorum
- b. Ona orta düzeyde kızdığımı görüyorum
- c. Ona çok az kızdığımı görüyorum
- d. Ona hiç kızmıyorum

18. Geçen üç ay süresince, kendime zaman ayıramadığımı ve kendi uğraşlarımı sürdüremediği hissediyorum;

- a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Hiçbir zaman

19. Bebeğimle birlikte olduğum zaman genellikle;

- a. Çok sabırsızım
- b. Biraz sabırsızım
- c. Biraz sabırlıyım
- d. Çok sabırlıyım

Ölçeğin puanlaması:

***Araştırmada **16. Madde** ileri analiz yapıldıktan sonra ölçekten **çıkarılmıştır**.

Değerlendirmeler aşağıda belirtildiği şekilde yapılmaktadır.

Ölçekte 1. 2. ve 3. maddeler **a=1, b= 2, c=3, d=4 ve e= 5** puan olarak kodlanmaktadır.

4. 5. 10. 12. ve 14. maddeler **a=5, b= 4, c=3, d=2 ve e= 1** şeklinde ters kodlanmaktadır.

6. 17. 18. ve 19. maddeler **a=1, b= 2.3, c=3.6, d=5** şeklinde

7. 9. 11. ve 15. maddeler ise **a=5, b= 3.6, c=2.3, d=1** şeklinde ters kodlanmaktadır.

8. madde **a=5 b= 1** ve son olarak

13. madde **a=5, b=3, c= 1** şeklinde kodlanmaktadır.

Ölçeğin alt boyutlarının puanlaması şu şekildedir:

Sabır ve hoşgörü= madde1+madde 2+ madde6 + madde11+ madde13+madde17 + madde18+
madde19

Etkileşimde zevk = madde4+madde5 + madde8+ madde9+ madde10 + madde12 +madde15

Sevgi ve gurur = madde3 + madde7 + madde14

EK-3

EVLİLİK UYUM ÖLÇEĞİ

Aşağıda eşlerin evlilik ilişkileri ile ilgili olarak 15 madde bulunmaktadır her maddeyi dikkatlice okuduktan sonra size uygun olan seçeneği işaretleyiniz lütfen hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız. İçten ve doğru verdiğiniz yanıtlar için teşekkür ederiz.

1) Ölçeğin birinci maddesinde, **evliliğinizdeki mutluluk düzeyini tüm yönleri ile en iyi tanımladığına inandığınız noktayı daire içine alınız.** Ortadaki “mutlu” sözcüğü üzerindeki nokta, çoğu kişinin evlilikten duyduğu mutluluk derecesini temsil etmekte ve ölçek kademeli olarak sol ucunda evliliğinde çok mutsuz olan küçük bir azınlığı, sağ ucunda ise evliliğinde çok büyük bir doyum ve mutluluk duyan küçük bir azınlığı temsil ederek derecelendirilmiş bulunmaktadır.

*	*	*	*	*	*	*
Çok mutsuz mutlu			Mutlu			Çok

Aşağıdaki maddelerde verilen konulara ilişkin olarak, siz ve eşiniz arasındaki anlaşma ya da anlaşmazlık derecesini yaklaşık olarak belirtiniz. Lütfen her maddeyi belirtiniz. Yukarıdaki ilk maddeyi atlamayınız.

Her zaman anlaşırız

Hemen her zaman anlaşırız

Ara sıra anlaşamadığımız olur

Sıklıkla anlaşamayız

Hemen her zaman anlaşamayız

Hiç anlaşamayız

	Her zaman anlaşırız	Hemen her zaman anlaşırız	Ara sıra anlaşamadığımız olur	Sıklıkla anlaşamayız	Hemen her zaman anlaşamayız	Hiç anlaşamayız
2.Aile bütçesini idare etme						
3 Boş zaman etkinlikleri						
4.Duyguların ifadesi						
5.Arkadaşlar						
6.Cinsel ilişkiler						
7.Toplumsal kurallara uyma (doğru, iyi veya uygun davranış)						
8.Yaşam felsefesi						

9. Eşin akrabaları ile anlaşma						
--------------------------------	--	--	--	--	--	--

Lütfen aşağıdaki maddelerde evliliğinizi en iyi ifade ettiğine inandığınız bir cevabı işaretleyiniz.

10. Ortaya çıkan uyumsuzluklar genellikle

- ☐ Erkeğin susması ile
☐ Kadının susması ile
☐ Karşılıklı anlaşmaya varılarak sonuçlanır

11. Ev dışı faaliyetlerinizin ne kadarını eşinizle birlikte yaparsınız?

- ☐ Hepsini
☐ Bazılarını
☐ Çok azını
☐ Hiçbirini

12. Boş zamanlarınızda aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?

- ☐ Dışarıda bir şeyler yapmayı ☐ Evde oturmayı

Eşinizle genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?

- ☐ Dışarıda bir şeyler yapmayı ☐ Evde oturmayı

13. Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?

- ☐ Sık sık ☐ Arada sırada ☐ Çok seyrek ☐ Hiçbir zaman

14. Hayatınızı yeniden yaşayabilseydiniz,

- ☐ Aynı kişiyle evlenirdiniz ☐ Farklı kişiyle evlenirdiniz

15. Eşinize güvenir, sırlarınızı ona açar mısınız?

- ☐ Hemen hemen hiçbir zaman ☐ Nadiren ☐ Çoğu konularda ☐ Her konuda

EK-4

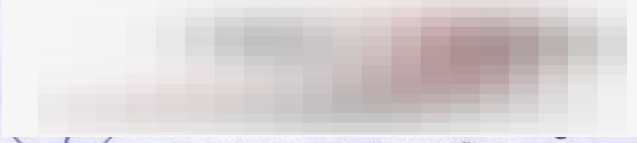
ETİK KURUL ONAYI

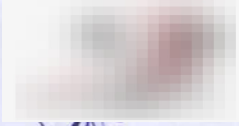

**T.C.
TOROS ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ
KURULU KARARI**

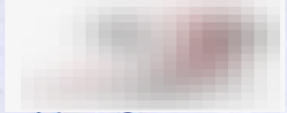
Karar Tarihi	Toplantı Sayısı	Karar Sıra Sayısı
14.02.2020	2	10

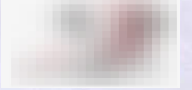
Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Hemşirelik Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Rümeysa Nur TONGUZ un “*Baba Bebek Bağlanması İle Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki*” konu başlıklı tez araştırmasına ilişkin 04.02.2020 tarihli ve 05 sayılı başvurusu görüşüldü.

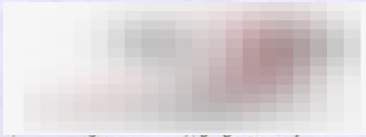
Yapılan incelemeler sonucunda hazırlanan araştırmanın bilimsel araştırma ve yayın etiği açısından uygun olduğuna oy birliğiyle karar verildi.

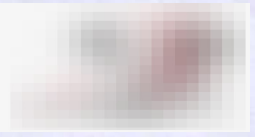

Prof. Dr. Adnan MAZMANOĞLU
Başkan

 Prof. Dr. Fügen ÖZCANARSLAN
Başkan Yardımcısı

 Prof. Dr. Aziz ERTUNÇ
Üye

 Prof. Dr. Yusuf ZEREN
Üye

 Prof. Dr. Süleyman TÜRKEL
Üye

 Prof. Dr. Erkin ERTEN
Üye

 Prof. Dr. Köksal HAZIR
Üye

EK-5

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Sayın Katılımcı;

Baba bebek bağlanması ile evlilik uyumu arasındaki ilişkini belirlemek amacıyla bir araştırma yapmaktayım. Araştırmanın ismi Baba-Bebek Bağlanması ile Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkidir. Sizin de bu çalışmaya katılmanızı diliyorum. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Kararınızdan önce araştırma hakkında sizi bilgilendirmek istiyorum. Elde edilen bilgiler yalnızca araştırma amacı için kullanılacak, başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Araştırmanın sunumunda kurum kimliğine yönelik açıklama yer almayacaktır. Bu araştırmaya katılmanız dahilinde isminiz kullanılmayacak ve kimlik haklarınız korunacaktır. Bu araştırmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecek, katıldığınız için de size ek bir ödeme yapılmayacaktır. Bu araştırmaya katılmayı reddedebilirsiniz. Yine araştırmanın herhangi bir aşamasında onayınızı geri alma hakkına da sahipsiniz.

Katılımınız ve desteğiniz için teşekkürlerimizi sunarız.

Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formundaki tüm açıklamaları okudum. Bana, yukarıda konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı, istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabileceğimi biliyorum. Söz konusu araştırmaya, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın kendi rızamla katılmayı kabul ediyorum.

Tarih : / / 20....

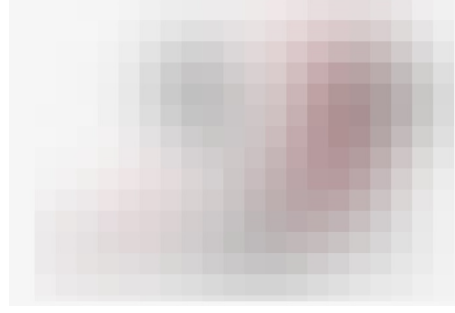
Gönüllünün İmzası :

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı

Doğum Tarihi

E-mail

Öğrenim Durumu :

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Hemşirelik	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	2014-2018
Yüksek Lisans	Kadın Sağlığı ve Doğum Hemşireliği	Mersin Üniversitesi	2018-2022
Doktora	-	-	-

Görevler :

Görev Ünvanı	Görev Yeri	Yıl
Hemşire	Prof. Dr. Murat Dilmener ADH	2020-

Bildiriler

- TONGUZ, R.**, Düğüne Değil Okula; Bir Hemşire Bir Kadını, Bir Kadın Bir Nesli Kurtarabilir, Poster Sunum, 1.Uluslararası 2.Ulusal Kadın Sağlığı Hemşireliği Kongresi, 22-24 Mart 2018, İstanbul
- Avcı, S., Tatlıbadem, B., Güler, S., Dirgar, E., Köçkar, Ç., Çiçek, B., **TONGUZ, R.**, Kılınç, S., Yoğun Bakımda Çalışan Hemşirelerin Çalışma Ortamına İlişkin Algılarını Ve Mesleki Tükenmişlik Durumunu Belirlenmesi, Sözlü Sunum, 3. Ulusal Dâhili ve Cerrahi Yoğun Bakım Hemşireliği Kongresi, 5-7 Nisan 2018, Gaziantep
- TONGUZ, R.**, Aromaterapinin Gücü, Poster Sunum, 1.Uluslararası 3.Ulusal Doğuma Hazırlık Eğitimi ve Eğiticiliği Kongresi, 18-21 Ekim 2019, İzmir